

Nastavni ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO PRIMORSKO-GORANSKE ŽUPANIJE

Odjel za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti

Rizik

bilten za prevenciju ovisnosti i poremećaja u ponašanju djece i mladih

Rijeka, lipanj 2006.
GODINA II. BROJ 2.

Poštovani čitatelji,

Pred nama je drugi broj biltena RIZIK, časopisa posvećenog prevenciji ovisnosti i drugih oblika poremećaja u ponašanju. Naš prvi broj, posvećen isključivo ovisnostima, promoviran u okviru Mjeseca borbe protiv ovisnosti, u prosincu 2005., izazvao je znatan interes i u potpunosti je podijeljen. Stigao je na adrese većine osnovnih i srednjih škola te ordinacija obiteljske i školske medicine u Primorsko-goranskoj županiji.

Prateći tisak i televiziju, javne skupove, tribine, stručne sastanke i slična događanja, čovjek se ne može oteti dojmu kako nam društvo tone u sve dublju socijalnu i humanu katastrofu. Dok branitelji oduzimaju svoje živote, a razbojnici pljačkaju banke i pošte, djeca i mladi bivaju prepušteni ulici, alkoholu i narkomaniji. Svi upiru prstom u državu, grad, zdravstvo, školstvo. Škole ne valjaju. U njima se ništa ne radi. Ne postoje nikakvi programi. Djecu bi trebalo učiti životu i životnim vještinama, a ne nepotrebnim činjenicama. Bolnice nam liče na ubožnice, ovisnicima na recept dajemo heroin....

Slične poklike možemo čuti gotovo svakodnevno, u novinama, na televiziji, javnim skupovima, tribinama, stručnim sastancima.

No, je li situacija stvarno toliko negativna? Jesu li uistinu jahači apokalipse na pragu? Ili se oni rogati, bučni i glasni, uvijek spremni na kritiku, čuju bolje od onih marljivih pčelica što tiho zuje u krugu svojih košnica? Košnice i marljive pčelice možda nisu lako uočljive i na prvi pogled zanimljive, jer u njima (na sreću) nema krvi, boli, buke, plača. No, one postoje, a u njima - smijeh, priča i žamor djece okupljene u grupe i radionice. Oni uče o sebi, o drugima, o prijateljstvu, o roditeljima, o društvu. Uspijevaju naći mjesto gdje će ih netko slušati i čuti, pomoći im, podijeliti s njima radost i tugu. A tko su te pčelice i gdje su te košnice? I gdje to uspijevaju pronaći cvijeće i kakav med od njega proizvode?

Riječ je o vrijednim naporima brojnih ustanova, organizacija, škola, pojedinaca, koji u tišini rade vrijedan posao. Okupljaju mlade (i one malo starije) oko programa slobodnog vremena, pomoći u učenju, rada s nadarenima, savjetovanja, učenja života, donošenja ispravnih odluka itd.

Ovdje predstavljamo samo dio tih vrijednih programa i napora. A sigurno ih ima još. Pozivamo vas da nam se javite, predstavite svoj rad i podijelite ga s drugima. Primjeri dobre prakse, okupljeni i prikazani na jednom mjestu, okrijepit će umorne pčelice, potaknuti neodlučne i kreativne, probuditi uspavane trnuružice i otrijezniti kritikom opijene.

Darko Roviš, defektolog

Impresum

«RIZIK»

Bilten za prevenciju ovisnosti i poremećaja u ponašanju djece i mladih

Izdaje:

Nastavni ZAVOD ZA JAVNO
ZDRAVSTVO PRIMORSKO
GORANSKE ŽUPANIJE

Za izdavača:

Prof.dr.sc.Vladimir Mićović, dr.med.

Uredili:

Karmen Črnjar

Sanja Đević, prof.

Mr.sc. Suzana Janković, dr.med.

Andrea Mataija Redžović, prof.

Darko Roviš, prof.

Glavni urednik:

Darko Roviš, prof.

Lektor:

Vjekoslava Lenac, prof.

Naslovnica:

Nada Pirizović

Tisak:

«Studigraf» - Rijeka

Naklada:

2000 kom

Izlazi dva puta godišnje

ISSN: 1845-8211

SADRŽAJ

Uvod urednika	2
Centar za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti – prevencija u prvom planu	3
Savjetovništvo za mlade - Zahvatiti rizične dok nije kasno	4
Preventivni program «Edukacija edukatora, roditelja i odgajatelja» ..	6
Psiholog u Odjelu školske medicine	7
Sprječavanje širenja Hepatitisa B/C te HIV/AIDS infekcija	8
Studentski savjetovnišni centar Sveučilišta u Rijeci	11
Maloljetnička delinkvencija	12
Registar servisa u lokalnoj zajednici	15
Program podrške djeci razvedenih roditelja „Pinklec“	19
Unicefov program «Za sigurno i poticajno okruženje u školama» ...	20
CAP - Program prevencije zlostavljanja djece	22
Škola roditeljstva - inicijativa udruge TIĆ	23
Program podizanja kvalitete života mladih s teškoćama u razvoju nakon završene osnovne škole «Dodi»	24
Model otkrivanja i rada s uspješnim-potencijalno darovitim učenicima u Osnovnoj školi Srdoči	26
Humanitarne organizacije i mladi – Caritasov program rada na ulici	28
Priča iz života - Moj pakao droge	31

*Zahvaljujemo Gradu Rijeci i
Primorsko-goranskoj županiji koji su prepoznali vrijednost ove
publikacije i podržali njenu izradu.*

Pažnja i razumijevanje

**Centar za prevenciju i izvanbolničko liječenje
bolesti ovisnosti smješten je u Rijeci na adresi
Kalvarija 8, koja nosi u sebi snažnu simboliku.**

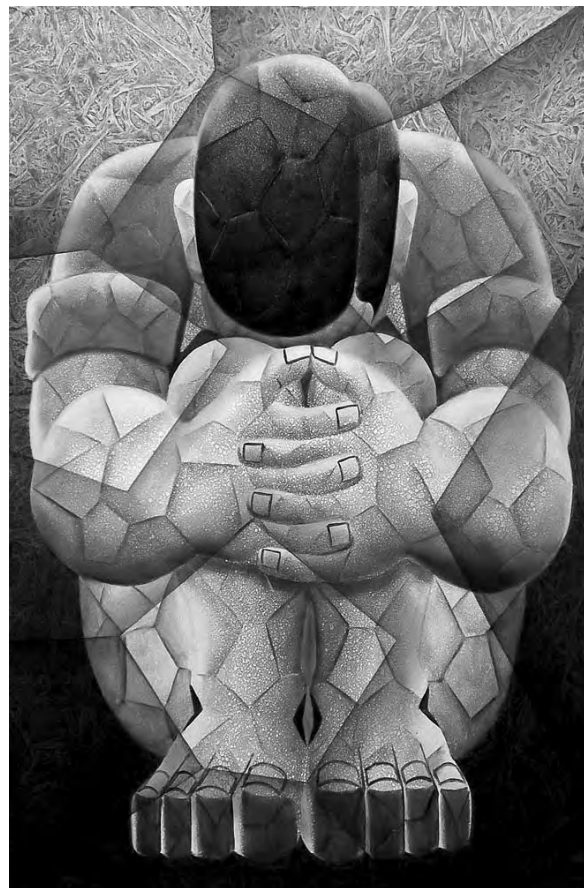
Centar je osnovan na inicijativu Grada Rijeke i Primorsko-goranske županije zbog rastućeg broja ovisnika i sve veće potrebe njihovog sustavnog zbrinjavanja. Prvih pet godina djelovao je u sustavu Doma zdravlja na Zametu, pod vodstvom dr. Milana Gudelja i suradnika. Od 1999.g. Centar je preselio na novu adresu, u novouređene i opremljene prostore, gdje i danas djeluje.

Tijekom desetak godina, velik broj stručnjaka medicinsko-psiho-sociološkog profila predano je radio na suzbijanju te poštasti današnjice koja je, nažalost, poharala i našu zemlju. Prvotno se veća pozornost posvećivala liječenju bolesti ovisnosti, da bi se kroz godine iskustva iskristalizirala i razvila ideja da je jednako tako bitno sustavno raditi na prevenciji u mladoj populaciji.

Danas Centar djeluje u okviru Nastavnog zavoda za javno zdravstvo PGŽ i svoje aktivnosti obavlja na dvije adrese: u Ulici Kalvarija te u Ulici Fiorello la Guardia.

Križni put ovisnika

Aktivnosti Centra na adresi Kalvarija 8 prvenstveno se odnose na kurativu bolesti ovisnosti. Bez imalo pretjerivanja, može se reći da je put kojim ovisnici, a i njihovi bližnji (obitelj, prijatelji, partneri...) te stručni djelatnici Centra, prolaze uistinu križni put. Ovisnost o opijatima teška je, kronična, recidivirajuća bolest. Stoga je potrebno razbiti društvene predrasude o njoj i ovisnicima, jer one uvelike odmažu u liječenju i prihvaćanju okoline. Iako su mladi ovisnici često skloni kriminalu i drugim rizičnim ponašanjima (promiskuitetnost vodi u spolne bolesti, a korištenje upotrebljenih igala proširuje zarazne bolesti) te prije ili kasnije zakazuju i u socijalnom funkcioniranju, oni su prije svega ljudi koji pate i vrte se u začaranom krugu bolesti. Zato im okolina, mnogo više nego drugim bolesnicima, treba davati podršku u procesu liječenja i resocijalizacije. Pomoć i podrška bliskih osoba daje ovisniku osjećaj da nije sam i napušten te iz njihove snage crpi i svoju snagu i vjeru da je izlječenje moguće te da se može vratiti normalnom životu.

Ljudski, s razumijevanjem

Mlada osoba u Centar dolazi kada već i sama postaje svjesna da ne može naprijed, da joj je nužna stručna pomoć. Prilikom svog prvog dolaska ovisnik je često preplašen, nesiguran i skeptičan te se boji osuđivanja okoline. Da bi se ta očekivanja raspršila, potrebno je ostvariti pozitivnu atmosferu unutar koje bi se osoba osjećala ugodno i prihvaćeno, tj. potreban je ljudski pristup. Prema ovisniku se pokazuje puno razumijevanje za njegovu situaciju. Tek u takvom ozračju može se očekivati pozitivna reakcija koja ide u pravcu motivacije za liječenje. Svakoj novopridošloj osobi pristupa se na individualan način. Na početku liječenja vodi se uvodni intervju, obavlja se dijagnostika te procjenjuje i određuje najprikladniji način liječenja. Izuzetno je važna motivacija osobe za daljnji psihoterapijski rad, koji se proširuje na motivaciju i rad s obitelji.

«Drug – free» pristup

U Centru rade dva tima (u jednakom sastavu: liječnik, psiholog, viša medicinska sestra), a odnedavno i psihijatar, koji je ujedno voditelj ustanove. Svi djelatnici dodatno su educirani za primjenu suvremenih psihoterapijskih tehnika.

Centar ima nove, moderno opremljene ordinacije, prostorije za provođenje psihodijagnostike, sobe za individualnu i grupnu psihoterapiju, konferencijsku salu, mali laboratorij za otkrivanje psihoaktivnih tvari, kartoteku te sobu medicinske sestre gdje se evidentiraju i protokoliraju dnevni posjeti.

Svrha rada Centra je „drug free“ - pristup, no ako on ne daje rezultate, ovisnik se upućuje na supstitucijsku terapiju (koriste se metadon i buprenorfin). Uz medikamentnu terapiju, jako je važno da se ovisnik uključi u psihoterapiju.

Zahvatiti mladu populaciju

Tijekom godina rada, u Centru se pokazala potreba za proširenim preventivnim radom kako droga ne bi zahvatila sve mladu populaciju. Stoga je оформljen mobilni tim za prevenciju, koji djeluje na čitavom prostoru Županije, a sjedište mu je na adresi Fiorello la Guardia 23. Tim se sastoji od liječnika, defektologa i dva psihologa koji provode osmišljene projekte primarne prevencije. Oni redovito obilaze škole u Rijeci i okolnim gradovima i općinama, udaljena mjesta Gorskog kotara i kvarnerske otoke te surađuju sa stručnjacima s drugih područja: socijalnim radnicima, pedagozima i sl. U tijeku su dva programa - prvi je namijenjen učenicima šestih i sedmih razreda, a drugi projekt djeluje u smislu edukativno-savjetovališnog rada za djecu svih uzrasta i njihove roditelje.

Cilj je prevencije pristupiti mladima što ranije, kada oni prolaze razdoblje osobnog rasta i razvoja, sa snažnim interesom za upoznavanje društva, stjecanja iskustva i spoznaja. Na tom putu mladi često nailaze na probleme te se mogu izgubiti baveći se rizičnim aktivnostima. Upravo zbog tih razloga izuzetno je važno pomoći im u jačanju osobnosti kroz interaktivno učenje, zauzimanje stava u odnosu na pojave i događaje koji snažno utječu na njihovo formiranje i psihofizičko zdravlje.

Bolesti ovisnosti velik su problem cijelog društva. Stoga, ako ono želi biti zdravo, a to znači socijalno i humano, potrebno je rješavati problem udruženim snagama. Pritom ne treba izgubiti iz vida ono što je najbitnije: mladog čovjeka s problemom ovisnosti, i prihvatiti ga s punom pažnjom i razumijevanjem, kako bi se otrgao bolesti i iznova vratio u život, tj. kako bi postao zdrava, izgrađena i zadovoljna osoba.

Karmen Jureško, spec. psihijatar

Savjetovalište za mlade - Zahvatiti rizične dok nije kasno

Podrška u buri promjena

Sjećamo ga se, prolazimo kroz njega ili nas tek čeka dinamično i turbulentno životno razdoblje zvano adolescencija? U kojoj god smo životnoj fazi, znamo da nema ljepšeg, ali ni rizičnijeg perioda od tog. Mladi su tada skloni iskušati svakoake izazove i negirati autoritete, kako bi potvrdili svoju slobodu, uvažili sebe i na kraju krajeva pronašli svoj identitet.

No, upravo u tom razdoblju, htjeli to priznati ili ne, mladi su i najranjiviji. Nemaju još dovoljno izgrađeno samopoštovanje, a nedostatak životnih iskustava pridonosi tome da postavljaju niske granice za preuzimanje rizika, nisu vješti u donošenju odluka te nemaju još dovoljno vještina kako bi realno sagledali svoje mogućnosti. Tada, u periodu između djetinjstva i odraslosti, često dolazi do sukoba s roditeljima i okolinom. No, roditelji, škola, društvo i ostali čimbenici njihove okoline trebaju u tom trenutku biti tu, kako bi im pomogli da prevladaju svoju nesigurnost, odupru se životnim pritiscima, izađu na kraj s prvim neuspjesima, odbijanjima, usamljenošću, sramežljivošću.

Sklonost rizicima

Istraživanja pokazuju da svaki treći srednjoškolac puši, a isto tako do kraja srednje škole svaki treći ili čak svaki drugi učenik probat će marihuanu. Mlad čovjek probat će drogu iz različitih razloga: iz znatiželje, da se dobro osjeća, da se ne razlikuje od svojih vršnjaka, zbog dosade ili pak da pobjegne od problema ili neke neugodne situacije. Droga je, pak, dostupna svugdje: u kafićima, na ulicama, u parku, nažalost i u školi. Također, konzumacija jednog sredstva potiče na uzimanje drugog, tj. ti su ljudi općenito skloniji rizičnim ponašanjima. To se odnosi na pušenje cigareta, konzumaciju alkohola, marihuane i jačih droga, na stupanja u rane, neplanirane, često i rizične seksualne odnose, na delinkventne radnje, neopreznu vožnju i ostale situacije za koje imaju smanjenu percepciju rizika.

Pomoć na vrijeme

Treba naglasiti da nijedno sredstvo ne stvara trenutačnu ovisnost i da ovisnost ne nastaje odjednom, već je to proces tijekom kojega možemo djelovati na razne načine. Iz tog smo

razloga otvorili **Savjetovalište za mlade**, u Centru za prevenciju ovisnosti Nastavnog zavoda za javno zdravstvo, koje se nalazi u ulici Fiorella la Guardia 23. U Savjetovalište se mladi mogu javiti kada se susretnu s problemom koji ne mogu sami riješiti. To je korak prema prevenciji bolesti ovisnosti, jer tada još nije kasno. Mlad čovjek nalazi se pod stresom, nema dovoljno vještina da bi mogao riješiti problem i donijeti odluku, ima razne strahove, doživljava tjeskobu i anksioznost, a možda mu nedostaje i samopoštovanja koje bi ga ojačalo u kompetentnom nošenju s poteškoćama. Mi smo ovdje da bismo izgradili njegovo samopoštovanje, suptilno utjecali na njegove stavove, pomogli mu u traženju odgovora na mnoga životna pitanja, u pravilnoj reakciji i izboru. Pružamo psihološku podršku, razgovaramo i savjetujemo. Prvenstveno slušamo i prihvaćamo mlade ljude, kao i njihove roditelje, budući da posljedično, često cijela obitelj ima problem.

U **Savjetovalište za mlade** možete doći **bez uputnice liječnika**, a primit ćete potpuno povjerljive, anonimne i **besplatne** usluge. Potrebno je samo prethodno se najaviti telefonom. Osim toga, Savjetovalište za mlade otvoreno je jedan dan u tjednu i na svim kvarnerskim otocima te u Gorskom kotaru.

Trebam pomoć zbog...

Savjetovalište surađuje s osnovnim i srednjim školama u Primorsko-goranskoj županiji, sa svim centrima za socijalnu skrb u Županiji, liječnicima opće prakse i liječnicima specijalistima školske medicine, s Državnim odvjetništvom i mnogim drugim institucijama. Savjetovalište je otvoreno od veljače 2006. godine i do sada se javio zamjetan broj srednjoškolaca, mladih ljudi i njihovih roditelja. Najčešće su upućeni od stručne službe škole koju pohađaju, koja obično, uz roditelje, prva uoči

problem ili promjenu u ponašanju mlade osobe. Neki se javljaju samoinicijativno, uz preporuku prijatelja, liječnika, profesora ili su pak upućeni od Centra za socijalnu skrb. Ponajprije dolaze zbog problema u

učenju (loše ocjene u školi, nemogućnost koncentracije, nemotiviranost, neposjedovanje tehnika učenja, radnih navika, bježanje iz škole). Čest razlog javljanja jesu i obiteljski problemi, koji se i te kako reflektiraju na mladu osobu, a zatim slijede eksperimentiranje s drogom i/ili alkoholom, agresivnost i nasilničko ponašanje, zdravstvene poteškoće koje ometaju normalno funkcioniranje, depresivnost, partnerski problemi, poteškoće u nošenju s nagomilanim stresom,

nisko samopoštovanje, smrt bliske osobe i poteškoće u donošenju važnih odluka.

Naš individualni i obiteljski savjetodavni i psihoterapijski rad usmjeren je prvenstveno na pomoć mladim ljudima da na svom putu odrastanja ne pokleknu i ne uđu u svijet droge ili neke druge ovisnosti, koja bi na njihovim mladim dušama ostavila puno dublje ožiljke nego problemi koji ih sada muče. Želja nam je da zbunjeni adolescenti i zabrinuti odrasli na kraju izađu od nas kao samopouzdana zreli mladi ljudi sa svojim zadovoljnim roditeljima.

Sanja Đević, prof.

dipl. psiholog

SAVJETOVALIŠTE ZA MLADE CENTRA ZA PREVENCIJU OVISNOSTI

Nastavni zavod za javno zdravstvo PGŽ

Odsjek za prevenciju ovisnosti

Fiorella la Guardia 23

51 000 Rijeka

www.zzjzpgz.hr

sanjadjevic@yahoo.com

051/ 335 920

Zajedno u smjeru zdravlja

Osnovna koncepcija programa prevencije ovisnosti i drugih devijantnih ponašanja u osnovnim školama sukladna je aktualnim spoznajama o tome da su promocija zdravlja, razvoj prihvatljivih modela ponašanja te rano otkrivanje i pomoć u suzbijanju rizičnih čimbenika zdravog i nesmetanog razvoja djeteta u obitelji - najefikasniji putovi strateškog rješavanja tog javnozdravstvenog problema.

Nositelj je programa „Edukacija edukatora, roditelja i odgajatelja“ Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije, Odjel školske medicine. Namijenjen je učenicima petih razreda osnovnih škola Primorsko-goranske županije, njihovim roditeljima i razrednicima. Program provode nadležni školski liječnici u suradnji s drugim stručnjacima Nastavnog zavoda za javno zdravstvo i drugih ustanova koje skrbe za mlade. Program se kontinuirano provodi već petu godinu.

Program se odvija kroz zdravstvenoodgojna predavanja i vođenje radionica, kroz koje najbolji poznavatelji problematike suzbijanja zlorabe droga educiraju roditelje i prosvjetne djelatnike koji izravno rade s djecom. Tako stečena znanja oni dalje primjenjuju i prenose na učeničku populaciju, kao i na njihove roditelje pojedinačno, na satovima razredne nastave ili na roditeljskim sastancima, s osnovnim ciljem „Kako sretno rasti i odrasti“.

Posebno je težište programa na:

- spoznaji ozbiljnosti i rasprostranjenosti problema bolesti ovisnosti,
- posebnoj brizi za djecu koja su u skupini s povećanim rizikom za neko od devijantnih ponašanja,
- ranom otkrivanju i prevenciji bolesti ovisnosti kroz davanje informacija relevantnih za prevenciju ovisničkog ponašanja, promoviranje antiovisničkih normi, poučavanje vještina odbijanja droga, jačanje i razvoj vještina osobnog razvoja, kao i socijalnih vještina.

Promjene u glavama

Dugoročni je cilj programa prevencija zlorabe sredstava ovisnosti i usvajanje zdravih stilova življenja.

Kratkoročne ciljeve čine:

edukacija roditelja:

- podići razinu znanja o bolestima ovisnosti i utjecati na izgradnju stavova o ovisnosti,
- omogućiti im uspostavljanje uspješne komunikacije s djecom u periodu odrastanja,

senzibiliziranje roditelja i prosvjetnih djelatnika o potrebi aktivnog mijenjanja stavova i navika življenja štetnih po zdravlje,

osposobljavanje timova i pojedinaca za prenošenje znanja i usvajanje vještina za očuvanje i unapređenje zdravlja,

osposobljavanje prosvjetnih djelatnika za sustavno provođenje programa prevencije ovisnosti u školama, koji bi omogućio mladima:

- usvajanje vještina suočavanja s pritiskom vršnjaka k ovisničkom ponašanju,
- razvoj visokog samopoštovanja, samopouzdanja i samokontrole,
- razvoj efikasnog suočavanja sa socijalnom anksioznošću,

- povećanje znanja o neposrednim posljedicama ovisničkog ponašanja,
- jačanje kognitivne i bihevioralne komponente s ciljem smanjenja ili prevencije različitih oblika zdravstveno rizičnog ponašanja.

Svi su jednako važni

Suvremeni pristup promicanju zdravlja naglašava važnost bliske suradnje zdravstvenih i prosvjetnih djelatnika, kako bi se osnažila odgovornost za vlastito zdravlje, kao i jasna svijest da je zdravlje puno širi pojam od pukog nepostojanja bolesti.

Načini rada uključuju:

- multidisciplinarno organizirana predavanja i tribine,
- kreativne radionice s učenicima (Moje osnovne psihološke potrebe, Donošenje odluka, Kako reći ne...),
- upoznavanje nastavnika sa sadržajem programa prevencije ovisnosti,
- radionice s roditeljima (Trening vještina komuniciranja, Kako prepoznati da li moje dijete uzima drogu, Kako razgovarati sa svojim djetetom o škakljivim temama, Što sve roditelji mogu učiniti kako bi ojačali i produbili svoju vezu s tinejdžerom...).

Tim oblikom edukacije prosvjetnih djelatnika i roditelja, čiji je primarni cilj unapređenje rješavanja specifičnih zdravstvenih problema, stvorit će se i preduvjeti koji će, između ostalog, omogućiti da odnosi roditelj - dijete budu što kvalitetniji, da roditelji mogu bolje razumjeti svoje dijete i sebe kako bi pomogli djetetu da razvije samopoštovanje i pozitivnu svijest o sebi, kao bitan preduvjet zdravog razvoja, te da svojim osobnim primjerom pouče djecu da steknu djelotvornu kontrolu nad svojim životom.

Prim.mr.sc. Jagoda Dabo, dr.med.

Servis školi i roditeljima

Krajem 2002. godine, pri Odjelu školske medicine Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije, po prvi je puta otvoreno radno mjesto psihologa.

Na tom je mjestu do kraja 2004. godine bio zaposlen jedan psiholog na puno radno vrijeme, čiji je posao u najvećoj mjeri bio usmjeren na pripremu radionica i predavanja s raznovrsnom tematikom – od pripreme djece i roditelja za polazak u školu, savjeta za uspješnije roditeljstvo, do tema koje obilježavaju period puberteta i adolescencije.

Od kraja 2004. godine osnovna djelatnost psihologa usmjerava se na psihodijagnostiku i tretman djece s teškoćama u učenju, smetnjama ponašanja i emocionalnim smetnjama te na savjetodavni rad s njihovim roditeljima, a zastupljen je i savjetodavni rad s adolescentima. Od ostalih djelatnosti, koje unatrag godinu i pol dana obavljaju dva psihologa zaposlena na puno radno vrijeme, tu su i one usmjerene na prevenciju negativnih navika življenja djece i mladih, suradnja s različitim institucijama, prvenstveno školama, kako bi se zajednički našla optimalna rješenja problema koje djeca imaju u školskom okruženju, a zastupljen je i istraživačko-znanstveni rad (istraživanje rizičnog spolnog ponašanja srednjoškolaca, (ne)zdravih navika življenja studenata te ispitivanje stavova i iskustava koja s ovisničkim sredstvima imaju stariji osnovnoškolci). Tijekom travnja i svibnja veći dio radnog vremena posvećen je procjeni spremnosti djece za školu, koja se provodi po osnovnim školama Županije, procjeni spremnosti djece za prijevremeni upis u školu te proširenoj obradi predškolaca koji na testovima spremnosti za školu pokazuju slabije rezultate.

Od listopada 2004. godine do danas usluge psihologa zatražilo je oko 250 djece u pratnji njihovih roditelja. Najveći dio upućen je od školskog liječnika, a javljaju se i na prijedlog stručne službe škola koje nemaju psihologe, ili pak liječnika opće prakse. Izvjestan broj roditelja, koji sami uoče problem kod svog djeteta ili u svom odnosu s djetetom, javlja se samoinicijativno.

S djecom koja dolaze zbog teškoća u svladavanju nastavnog gradiva provodi se psihologijsko testiranje radi utvrđivanja primjerenog oblika školovanja, savjetuje se roditelje o adekvatnoj pomoći u učenju koju mogu pružiti svom djetetu s obzirom na djetetove slabije/jače strane, a s djetetom se radi na razvoju vještina učenja i tretiranju eventualnih emocionalnih problema izazvanih dotadašnjim neuspjehom. Osim

u Studentskoj 1, gdje smo smješteni, taj dio posla često obavljamo i po terenu, u školama na području Gorskog kotara te po otocima (Cres, Krk, Rab).

Psihologu se javljaju i roditelji djece koja iskazuju neprimjerene oblike ponašanja. Budući da se susreću s osjećajem nemoći i neefikasnosti kada je u pitanju stavljanje djeteta u određene, prihvatljive, ponašajne okvire, ti roditelji obično traže savjete o adekvatnim odgojno-disciplinskim metodama, a s djecom se radi na modifikaciji ponašanja kroz tretman emocionalnih smetnji, koje su u osnovi navedenih ponašanja.

Anksioznost, agresivnost, strahovi, nisko samopoštovanje, negativna slika o sebi, poremećaji hranjenja, depresija, problemi u prilagodbi na razvod roditelja, promjena okoline, neadekvatan odnos s vršnjacima (vršnjački pritisak, bullying), područja su obuhvaćena tretmanom psihologa.

Nerazumijevanje roditelj-škola

Tijekom dosadašnjeg rada, često smo se našli u situaciji da dobivamo bitno različite, čak suprotne informacije o funkcioniranju djeteta, kao i o uzrocima pojave smetnji zbog kojih nam je dijete upućeno, u osnovi čega najčešće leži neadekvatna komunikacija i suradnja između roditelja i škole. Roditelji odgovornost za probleme, koje dijete pokazuje u školskoj okolini, pripisuju neadekvatnom pristupu nastavnika prema djetetu, dok škola često problem vidi u neprimjerenom odgoju i nedovoljnoj angažiranosti roditelja, koji ne potiču djecu na usvajanje radnih navika i navika učenja. Istina je, obično, u sredini. S obzirom na to da je za uspješan odgoj i obrazovanje djeteta jedna od bitnih komponenti upravo kvalitetna komunikacija i suradnja između roditelja i škole, ovu školsku godinu zaokružiti ćemo pripremom materijala za niz predavanja i radionica, koje će za cilj imati upravo poboljšanje kvalitete odnosa roditelj-nastavnik.

*Petra Orlić, dipl. profesor-psiholog
Sandra Andelić-Breš, prof. psiholog*

Zdravlje sami biramo

Djelotvorne preventivne i zaštitne mjere za pojedinca su jednostavne jer podrazumijevaju stil života bez elemenata rizičnog ponašanja ili s najmanjom mogućom mjerom takvog rizika, što je stvar slobodne volje i mogućnosti izbora.

Spolno prenosive bolesti (SPB), odnosno spolno prenosive infekcije (SPI), jesu grupa zaraznih bolesti koje se prenose spolnim kontaktom, sa zaražene osobe na zdravu osobu. S obzirom na karakteristiku prijenosa krvlju, neke od njih nazivaju se i krvlju prenosive bolesti, a to su: HIV-infekcija te infekcija virusom hepatitisa B i hepatitisa C. Druge zarazne bolesti iz grupe spolno prenosivih jesu sifilis, gonoreja (triper, kapavac), humani papiloma virus (HPV-infekcija), genitalni herpes, ureaplazma, trihomonas vaginalis, klamidija (najraširenija bakterijska spolno prenosiva zarazna bolest).

AIDS (SIDA) – sindrom stečenog nedostatka imunosti, bolest je koju uzrokuje virus humane imunodeficijencije (HIV). Uzrokuje slabljenje imunološkog sustava

i smanjenje sposobnosti obrane organizma od infekcija i malignih bolesti.

Hepatitis B i C zarazne su bolesti uzrokovane virusom hepatitisa B, odnosno hepatitisa C. Uzrokuju tešku upalnu bolest jetara.

Za te tri bolesti zajedničko je to da do zaražavanja najčešće dolazi spolnim kontaktom, preko krvi i tjelesnih izlučevina, od osobe koja je zaražena ili oboljela.

Putevi zaraze

Uživatelji opojnih droga koji ih koriste intravenskom primjenom, u visokom postotku zaraženi su virusom hepatitisa B i C.

HIV-om su najčešće zaražene osobe koje imaju seksualne odnose bez zaštite kondomom, uz značajnu izmjenu spolnih partnera (tzv. promiskuitet).

Uz iste putove zaražavanja, za hepatitis C specifično je i to da se njime više zaražavaju osobe

na dijalizi, hemofiličari, osobe koje su primale transfuziju krvi ili su liječene krvnim derivatima prije 1993. godine. U odnosu na HIV i hepatitis B, smatra se da je za hepatitis C mogući,

ali rjeđi, način zaraze nezaštićeni spolni odnos sa zaraženom osobom ili prijenos s inficirane majke na novorođenče. Ti podaci vrijede za Republiku Hrvatsku temeljem praćenja i analize u registrima za zarazne bolesti Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo i Nastavnog zavoda za javno zdravstvo PGŽ.

Stanovništvo Republike Hrvatske jedna je od malobrojnijih populacija svijeta koja još uvijek ima izrazito mali broj testiranjem utvrđenih HIV – pozitivnih osoba (za sada je to oko 1 na 10 000 stanovnika). Za znatan dio slučajeva može se utvrditi da je izvor zaraze bio iz inozemstva. Kod većine zaraženih poznat je neki od oblika rizičnoga ponašanja, a neke su osobe zarazu dobile zbog rizičnog ponašanja svojih spolnih partnera.

Izbjegavanje rizičnog ponašanja, kao mjera prevencije teških zaraznih bolesti, stvar je institucionalnih, zdravstvenih i društvenih nastojanja i odraz kulture života pojedinca i društvene zajednice u cjelini. Poznavanjem rizika od zaražavanja i prevencijom, svaki pojedinac može se zaštititi od tih zaraznih bolesti. Tradicija javnozdravstvenog preventivnog djelovanja kroz institucije u našoj zemlji svakako pridonosi niskoj incidenciji oboljelih u našem stanovništvu. Ponašanje pojedinca koje pridonosi vjerojatnosti inficiranja, odnosno zaražavanja, naziva se rizično ponašanje. Odgovorno, odnosno nerizično ponašanje pojedinca i njegovog spolnog partnera predstavlja najdjelotvorniju zaštitu.

Rizici od zaražavanja

1. Nezaštićeni spolni odnos sa zaraženom osobom (vaginalni, analni ili oralni)

Put prijenosa jesu sekreti s kojima se dolazi u kontakt prilikom spolnog odnosa preko sluznica spolnih organa (vagina, penis ili druge sluznice – usna šupljina, rektum) – sjemena tekućina, sperma, vaginalni sekret. Zaraziti se može i krvlju, prilikom oštećenja sluznica, odnosno menstrualnom krvlju zaražene spolne partnerice.

2. Nezaštićeni spolni odnos s nepoznatom osobom, s osobom koja prodaje seksualne usluge, odnosno promiskuitetni odnos

Rizik zaražavanja veći je kod izmjene više partnera u nezaštićenom spolnom odnosu, jer je time i veća vjerojatnost spolnog kontakta sa zaraženom osobom.

3. Izmjena nečistih igala i šprica za intravensku primjenu opojnih droga

Tom prigodom postoji značajan rizik zaražavanja krvlju osobe koja je nositelj virusa.

4. Tetovaža, piercing

Uporaba nesteriliziranog pribora za tetovažu, piercing ili bušenje ušiju, kad je taj pribor bio u doticaju s krvlju zaražene osobe.

5. Posuđivanje, odnosno izmjenjivanje predmeta koji mogu biti zaraženi krvlju (britvice, pincete, škare, četkica za zube i dr.)

6. Primanje zaražene krvi i krvnih produkata prigodom medicinskih intervencija od osobe zaražene HIV-om, hepatitisom B ili hepatitisom C

7. Nekorištenje zaštitne opreme (rukavice, maske, naočale) u radu s krvlju ili tjelesnim izlučevinama (u zdravstvenim ustanovama, salonima za tetovažu i sl.)

8. «Vertikalni» prijenos sa zaražene trudnice na dijete tijekom trudnoće, poroda i dojenja.

Rizik ne postoji u sljedećim slučajevima:

- dodirom (rukovanje, grljenje, zajednička igra), odnosno obiteljskim i društvenim životom sa zaraženom osobom,
- postupcima njege zaraženog odnosno oboljelog - uz uobičajene standarde higijene,
- odjećom, rubljem, posteljinom, ručnicima, niti njihovim pranjem,
- zrakom (kašljanje, kihanje) zaražene ili oboljele osobe,
- pri češljanju, manikiranju, pedikiranju, tetoviranju, akupunkturi – uz uobičajene standarde higijene; preporuča se te poslove obavljati kod stručnih, ovlaštenih osoba,
- putovanjem u istom prijevoznom sredstvu,
- kontaktom s predmetima u javnim telefonskim govornicama, novcem,
- u bazenima, saunama, toaletima, tuševima, kupaonicama; u rijekama i moru,
- ubodima kukaca (npr. komaraca),
- preko domaćih životinja i kućnih ljubimaca,
- posjetima liječniku, stomatologu, bolnici, davanjem krvi transfuzijom – uz uobičajene standarde higijene,
- poljupcem u obraz.

Poznavanje putova širenja zaraze za spolno prenosive, odnosno krvlju prenosive zarazne bolesti ujedno predstavlja i načine sprječavanja zaražavanja, odnosno obolijevanja!

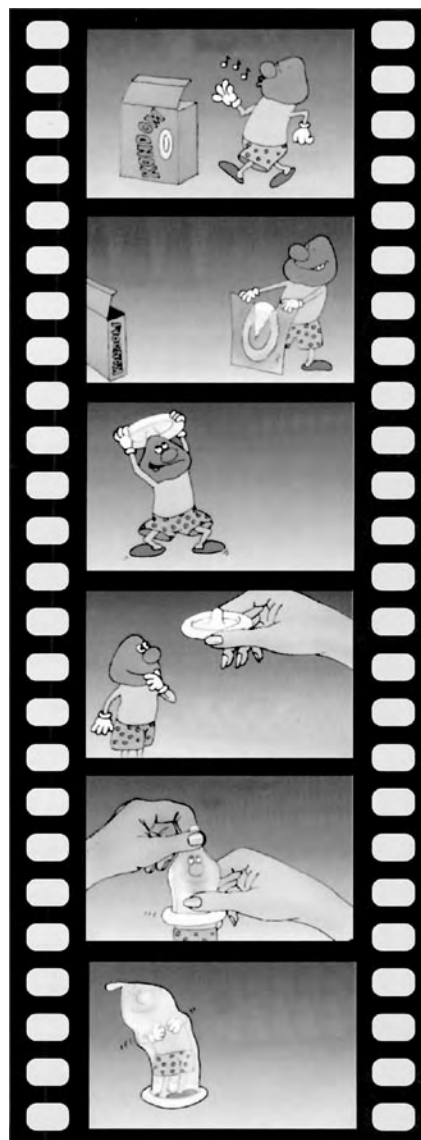
Izbjegavanje rizika

Za izbjegavanje rizika preporuča se:

1. uzajamno vjeran spolni odnos s jednim stalnim zdravim partnerom; monogamno spolno ponašanje najmanje je rizično za zarazu HIV-om, hepatitisom B i hepatitisom C, kao i za ostale spolno prenosive zarazne bolesti;
2. testiranje dvaju novih partnera prije stupanja u spolni odnos bez zaštite kondomom (prezervativom);
3. redovito korištenje kondoma (prezervativa) za zaštitu kod

svakog spolnog odnosa s nepoznatom osobom, odnosno osobom nepoznatog statusa u vezi sa spolno prenosivim bolestima, uz izbjegavanje spolnog odnosa s osobom za koju se pretpostavlja ili zna da se rizično ponaša, ili se ne može isključiti njeno rizično ponašanje;

4. ispravno korištenje kondoma (prezervativa) za zaštitu prilikom spolnog odnosa; prema uputi, koristiti novi kondom za svaki spolni odnos; staviti ga prije kontakta. Iako uporaba kondoma (prezervativa) ne pruža apsolutnu zaštitu, uz uvjete pravilnog korištenja ona predstavlja iznimno visok stupanj zaštite od spolno prenosive zarazne bolesti;
5. korištenje isključivo steriliziranog pribora za tetovažu, piercing

ili slične zahvate u vezi s potencijalnim rizikom od krvlju prenosive zarazne bolesti prilikom navedenih manipulacija; koristiti usluge kod stručnih, odnosno ovlaštenih (registriranih) osoba;

6. korištenje isključivo novih, steriliziranih igala i šprica za intravensko ubrizgavanje (jednokratni sterilni pribor koji nitko drugi prije niti poslije ubadanja ne koristi);
7. izbjegavanje uzajamnog korištenja oštih predmeta čijom uporabom može doći do krvarenja i posljedičnog doticaja s potencijalno zaraženom krvlju (britva za brijanje, škarice, četkica za zube i dr.);
8. obvezna primjena mjera zaštite i zaštitne opreme prilikom rada s potencijalno zaraženim

materijalom, odnosno manipulacijom koja posljedično može dovesti do kontakta s krvlju (zdravstvene ustanove, saloni za tetovažu i dr.);

9. obvezna kontrola svih krvnih derivata, zakonom propisana u Republici Hrvatskoj;
10. princip dragovoljnog davanja krvi koji se primjenjuje u Republici Hrvatskoj, a podrazumijeva obvezno i besplatno testiranje;
11. redoviti preventivni liječnički pregledi u vezi s mogućim spolno prenosivim zaraznim bolestima;
12. ispravna informacija i edukacija o spolno prenosivim bolestima i mjerama zaštite
  - kod odabranog liječnika obiteljske medicine,
  - kod ginekologa,

- kod specijalista školske medicine,
- kod epidemiologa;

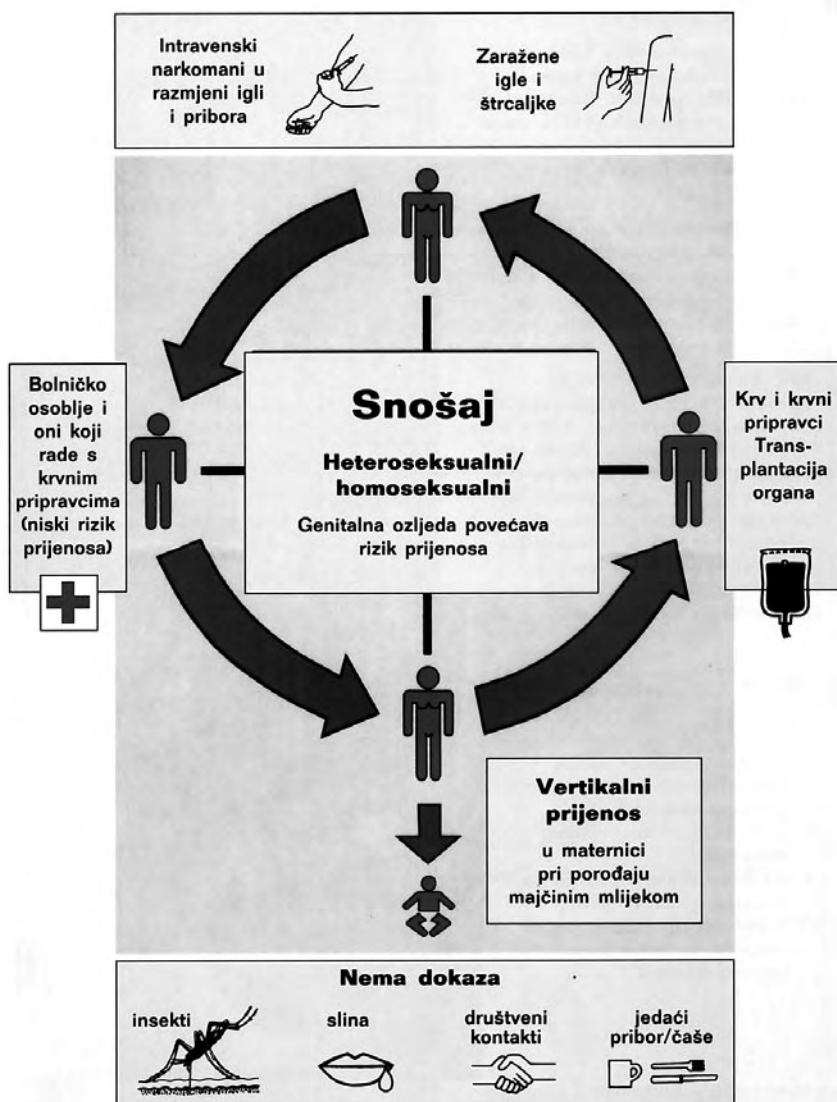
13. cijepljenje protiv hepatitisa B. Za prevenciju hepatitisa B postoji kvalitetno cjepivo kojim se može cijepiti u Nastavnom zavodu za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije (Zavod) i u ispostavama Zavoda: Cres, Crikvenica, Delnice, Krk, Mali Lošinj, Opatija i Rab;

14. Centar za besplatno i povjerljivo (anonimno) savjetovanje i testiranje.

U savjetovalištu se od specijalista epidemiologa mogu dobiti sve informacije te se može besplatno testirati, uz zajamčenu anonimnost.

Mr.sc. Đana Pahor, spec.
epidemiolog

Prijenos HIV-a

Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije

Rijeka, Krešimirova 52/a –
prizemlje, Epidemiološki odjel

ponedjeljak i četvrtak
od 12.00 do 16.00 sati

srijeda od 13.00 do 18.00 sati

*ostale dane po dogovoru s
liječnikom u savjetovalištu*

Informacije o testiranju i
savjetovanju mogu se dobiti na
telefon 051 358 798,
ili mobitel 098 369 844.

Posložiti kockice u glavi

U studentskoj su populaciji sadržani najjači intelektualni resursi, na kojima počiva budućnost i napredak društva. Prema brojnim istraživanjima u svijetu, u osnovi akademskog neuspjeha nalaze se problemi psihološke prilagodbe. Istraživanje provedeno na uzorku od preko 1 400 studenata svih fakulteta Sveučilišta u Rijeci pokazuje da se studenti tijekom svog akademskog života suočavaju s brojnim emocionalnim problemima i poteškoćama prilagodbe koje često ne uspijevaju riješiti na zadovoljavajući način.

Neuspješnost u razrješavanju realnih životnih poteškoća negativno utječe na vrijeme i kvalitetu studiranja, kao i na opću razinu psihološke prilagodbe. Kao odgovor na jasno izražene potrebe studenata, pri Odsjeku za psihologiju Filozofskog fakulteta u Rijeci otvoren je 1998. godine Studentski savjetovanišni centar (SSC), koji pruža usluge svim studentima riječkog Sveučilišta. Taj je centar prvi takav organizirani sustav u Hrvatskoj, a temelji svoju aktivnost na standardima koje postavlja Međunarodna udruga za savjetovanišne usluge.

Podrška u osvarenju ciljeva

Studentski savjetovanišni centar nudi podršku i pomoć studentima u postizanju akademskih i životnih ciljeva. Usluge individualnog i grupnog savjetovanja pruža tim psihologa posebno educiranih u području psihoterapije i savjetodavnog rada. Tijekom osmogodišnjeg djelovanja Centra pomoć je potražilo preko 400 studenata (od čega 78% djevojaka), koji najčešće navode probleme u vezi sa studijem (problemi s učenjem, strah od ispita, nezadovoljstvo studijem...). Pored toga, studenti se javljaju i zbog raznih strahova, briga i panike koji ih ometaju u svakodnevnom životu, zbog problema u odnosima s drugima (roditeljima/prijateljima/partnerom), zbog poremećaja hranjenja, depresivnosti, niskog samopoštovanja itd., dok neki samo žele porazgovarati i «posložiti kockice u glavi». S obzirom na to da upis na fakultet donosi sa sobom brojne promjene na koje se brućosi trebaju prilagoditi (odlazak od kuće, život s cimerima, novi grad/fakultet/ljudi, nove obveze i nov način rada...), jasno je zbog čega se u SSC u većoj mjeri javljaju studenti prvih godina studija, a u nešto manjem broju studenti ostalih godina i absolventi.

Niste sami

Osim individualnog rada, u SSC-u se redovito organizira i grupno savjetovanje studenata s teškoćama u učenju, gdje studenti uče kako učiti i kako se nositi s različitim preprekama u učenju, pri čemu vide da nisu sami i jedini. Neki od njih napisali su par riječi o svojim iskustvima u grupi, npr.: "U grupi sam pronašla konkretnu pomoć oko problema koji me ograničava i frustrira cijelo vrijeme školovanja: trema, nesistematičnost, usmeno izražavanje, nesigurnost. Razgovorima, savjetima, konkretnim učenjem - od susreta do susreta - otkrila sam samopouzdanje i u kraćem roku položila nekoliko ispita s boljim rezultatima. Pokrenula sam se i pronašla zanimljive prijatelje."

Povremeno se organiziraju radionice i tribine sa zanimljivim i korisnim temama, kao što su: efikasni načini učenja, strah od javnog nastupa, podrška brućosima na početku svake akademske godine te pomoć studentima završnih godina u snalaženju nakon diplome itd. Budući da se radionicama i tribinama može obuhvatiti samo manji broj studenata, široj studentskoj populaciji dostupni su letci o raznoraznim temama (male tajne učenja, usmeno ispitivanje, usamljenost, brošura za brućose, odlazak od kuće, kako pomoći prijatelju, kako položiti ispit...) koji se mogu naći u Savjetovaništu i na oglasnim pločama fakulteta, te na web stranicama Savjetovaništa.

Sve usluge SSC-a besplatne su i povjerljive za sve studente i djelatnike riječkog Sveučilišta. Rad Savjetovaništa primarno se financira iz godišnjih projekata Odjela za zdravstvo i socijalnu skrb Grada Rijeke te povremeno putem ostalih donacija (Zaklada Sveučilišta, Zagrebačka banka, program MZOŠ...).

Studenti koji imaju bilo kakvih problema, nedoumica i nesigurnosti, mogu se javiti i dogovoriti razgovor telefonom ili mailom ili doći osobno u prostorije SSC-a.

Ines Jakovčić, prof. psiholog

Studentski savjetovanišni centar

Donja zgrada Filozofskog fakulteta
Trg I. Klobučarića 1
51 000 Rijeka
tel. 315-225
URL: www.savjetovaliste.uniri.hr
Mail: savjetov@ffri.hr

S one strane zakona

Odsjek maloljetničke delinkvencije zasebna je ustrojstvena jedinica unutar sektora kriminalističke policije, tj. Odjela općeg kriminaliteta. Formiran je 1996. godine na nivou Ministarstva unutarnjih poslova i istovremeno u Policijskoj upravi Primorsko-goranskoj koja trenutno broji 16 specijaliziranih policijskih djelatnika za maloljetničku delinkvenciju.

Svi su djelatnici dodatno educirani za rad na problematici maloljetničke delinkvencije i kazneno-pravne zaštite djece i maloljetnika na Policijskoj akademiji u Zagrebu te kao takvi jedini imaju ovlasti rada i nadzora ostalih policijskih službenika s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela.

Specifičnost problematike maloljetničke delinkvencije regulira

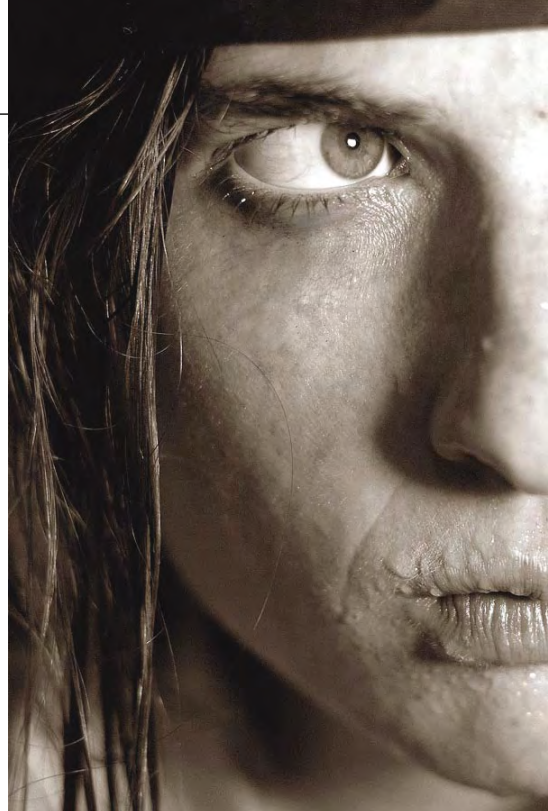
Zakon o sudovima za mladež, Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji te program Vlade RH za povećanje sigurnosti u zonama odgojno-obrazovnih ustanova.

Dvojako djelovanje

Osnovna je zadaća policijskih službenika za maloljetničku delinkvenciju njeno suzbijanje, koje se odvija u dva osnovna pravca:

1. poduzimanje mjera i radnji policijskih izvida s ciljem *razotkrivanja kaznenih djela* koja su počinile maloljetne osobe te
2. mjere i radnje *preventivnog djelovanja* kroz suradnju sa svim tijelima koja u svojoj domeni rada imaju kao zadaću bilo koji oblik rada s mladima i njihovim obiteljima. To uključuje svakodnevnu i ciljanu suradnju s Državnim odvjetništvom za mladež, Sudom za mladež, Centrom za socijalnu skrb, odgojno-obrazovnim ustanovama, udrugama te zdravstvenim i drugim institucijama.

Sukladno zakonskim propisima, tijekom poduzimanja policijskih izvida nad maloljetnim osobama nužna je nazočnost roditelja, odnosno staratelja. Na taj su način osobe odgovorne za odgoj i skrb o djetetu odmah upoznate sa svim relevantnim okolnostima koje prate delinkventno ponašanje, od samog delinkventnog (kaznjivog) ponašanja do mjesta i kruga ljudi s kojima se dijete druži. To u većini slučajeva pridonosi tome da roditelji promptno poduzmu mjere za saniranje takvog ponašanja svog djeteta. Isto tako, ako se tijekom kriminalističke obrade utvrdi postojanje osnovne sumnje da je maloljetna osoba počinila kazneno djelo, policijski će službenici prikupiti obavijesti o ranijem životu i obiteljskim prilikama maloljetnika i pokušati razjasniti što je pridonijelo da ta maloljetna osoba vrši kaznena

djela. To u nekim slučajevima rezultira osnovanom sumnjom da su roditelji svjesno ili nehajno propustili poduzeti dužne radnje skrbi o svome djetetu, nakon čega slijedi prijava Državnom odvjetništvu i Centru za socijalnu skrb. Policija, također, izvješćuje Centar za socijalnu skrb o svim slučajevima asocijalnog ponašanja, koje uključuje obavljanje kaznenih djela i prekršaja, bijeg od kuće i ustanove, boravak na otvorenom iza 23 sata bez pratnje roditelja i dr.

Zajedno smo jači

Važno je napomenuti da djeca ispod 14 godina nisu kazneno odgovorna, pa tako policija po okončanju kriminalističke obrade izvješće šalje Državnom odvjetništvu za mladež, koje spis ustupa Centru za socijalnu skrb, jedinom ovlaštenom za poduzimanje mjera prema djetetu. Nažalost, ta odredba o kaznenoj neodgovornosti djece znatno umanjuje mogućnosti intenzivnijeg utjecaja na odgoj i uvjete odrastanja, a upravo se iz te kategorije najmlađih počinitelja kaznenih djela kasnije regrutiraju višestruki recidivisti, s vrlo lošom prognozom resocijalizacije.

Udio djece ispod 14 godina u ukupnom kriminalitetu i kriminalitetu maloljetnika u Primorsko-goranskoj županiji nije

Tablica 1. Kretanje kriminaliteta maloljetnika u Primorsko-goranskoj županiji

	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.
Ukupan broj počinitelja KD	3802	3753	3989	4017	3664
Broj maloljetnih počinitelja KD	749	525	469	410	430
Djeca (do 14 godina)	92	85	45	35	48
Maloljetnici 14-16 godina	199	148	167	113	114
Maloljetnici 16-18 godina	458	292	257	262	268
Udio djece među maloljetnicima	12,3	16,2	9,6	8,5	11,2

zanemariv i prikazan je u Tablici 1. Makar se na prvi pogled udio te djece od 0,5 - 1% u ukupnom kriminalitetu ne čini mnogo, brojka od 50-ak pa čak i 100-tinjak djece godišnje predstavlja značajan broj najmlađih, od kojih neki imaju izuzetno nepovoljnu prognozu razvoja.

Iz Tablice 1. je vidljivo da posljednjih nekoliko godina ukupan broj maloljetnih delinkvenata značajno opada, što je rezultat dobre suradnje svih ustanova koje se bave tom problematikom, prije svega Centra za socijalnu skrb, Državnog odvjetništva i pojedinih udruga.

Napomenimo ovdje kako posebno tešku populaciju maloljetnih delinkvenata čini i tzv. „ratna generacija“ maloljetnika, koji su bili djeca početkom 90-ih. Oni su odrastali u izrazito nepovoljnim općim - društvenim i osobnim - obiteljskim uvjetima, a danas ih često nalazimo upravo u skupini

multirecidivista. Njihovu je negativnom kriminalnom razvoju, osim nepovoljnih osobnih i širih društvenih uvjeta odrastanja, pogodovala upravo i odredba o kaznenoj neodgovornosti djece, pa tako danas imamo maloljetnike i mlade punoljetnike s nekoliko desetina kaznenih djela.

Kada promatramo maloljetničku delinkvenciju na području Primorsko - goranske županije, važno je izdvojiti nekoliko važnih napomena. Kriminalitet maloljetnika u najvećoj je mjeri obilježje najvećih urbanih središta, ponajprije Rijeke. Službeni podaci, međutim, govore o gotovo polovici prijavljenih maloljetnika izvan djelokruga gradskih (riječkih) policijskih postaja. Riječ je, djelomično, i o tzv. sezonskoj delinkvenciji, odnosno povećanju činenja kaznenih djela tijekom turističke sezone, kada velik broj mladih dolazi na otoke i u priobalje.

Također valja napomenuti kako u PGŽ djeluju dvije ustanove (Dom za odgoj Rijeka i Dom za odgoj Lošinj) koje primaju djecu iz cijele Hrvatske. Riječ je o ustanovama poluotvorenog tipa u koje se upućuju maloljetnici zbog činenja kaznenih djela i s poremećajima u ponašanju, a koji često nastavljaju s takvim ponašanjima i u novoj sredini.

Maloljetnika manje, kriminala više

Podaci o maloljetničkom kriminalitetu govore uglavnom o imovinskom kriminalitetu. Riječ je najčešće o neplaniranom, prigodnom i grupnom činenju

kaznenog djela, gdje je šteta počinjena provalom često veća od otuđene vrijednosti.

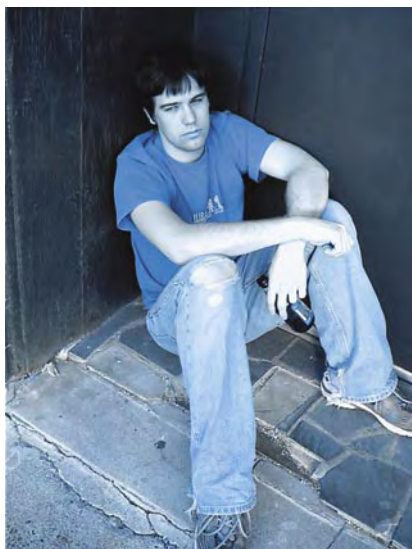
Značajan dio maloljetničkog kriminaliteta čini i kriminalitet droga. Tako je posljednjih desetak godina, sukladno općem povećanju kriminaliteta droga, zabilježen i velik broj djece i mladih počinitelja kaznenih djela iz članka 173.

(Zloupotreba opojnih droga). Ovdje je uglavnom riječ o blažim oblicima povrede članka 173., a odnosi se na posjedovanje i uživanje opojnih droga. Nakon početnog buma, posljednjih godina ipak bilježimo smanjenje udjela maloljetnika, a što je vidljivo iz Tablice 2. Ipak, ukupan broj kaznenih djela počinjenih od maloljetnika ne pada, kako bi se dalo zaključiti iz tih podataka, već naprotiv - raste. Riječ je, dakle, o manjem broju maloljetnika odgovornom za velik broj kaznenih djela, što opet ukazuje na rizik u kojem se nalaze takvi maloljetnici.

Vršnjačko nasilje

Važan dio našeg posla odnosi se i na suradnju sa školama. Sukladno programu Vlade RH o povećanju sigurnosti u zonama odgojno - obrazovnih ustanova, policijski službenici Odsjeka maloljetničke delinkvencije imaju obvezu, u suradnji sa školama i centrima za socijalnu skrb, raditi na prevenciji i suzbijanju vršnjačkoga nasilja među djecom. U tu je svrhu pri Odsjeku formiran poseban tim za tzv. „bullying“. Ovdje su policijske zadaće uglavnom usmjerene na utvrđivanje činjeničnog stanja u smislu je li počinjeno kazneno djelo

ili prekršaj te je li to djelo rezultat neadekvatne skrbi roditelja za djecu. Naime, agresivno ponašanje djeteta u školi u nekim slučajevima sobom nosi i slabiji školski uspjeh, neodgovorno ponašanje, ometanje redovnog tijeka nastave, neopravdano izostajanje iz škole te

Tablica 2. Udio maloljetnika u kriminalitetu droga

	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.
Ukupan broj prijavljenih	966	871	854	906	919
Broj prijavljenih maloljetnika	225	116	85	45	64
Udio maloljetnika u ukupnom broju	23,3	13,3	9,9	5,0	7,0

slabiju suradnju roditelja sa školom, što mogu biti indicije da roditelji ne vode dužnu brigu o djetetu. Tako su tijekom 2004. i 2005. godine zabilježene 53 intervencije u osnovnim i srednjim školama u PGŽ. Radi se prvenstveno o fizičkim sukobima između učenika, uznemiravanju i omalovažavanju vršnjaka, uzimanju novca za marendu i sl.

Jedino zajednička briga i odgovornost svih organizacija i institucija koje se bave djecom i mladima, uz jasnu podjelu poslova, koordinaciju i redovitu suradnju, može polučiti rezultat - sretno i zadovoljno dijete u krugu svoje obitelji, škole i prijatelja.

Olga Bijelić, inspektor

PREVENCIJA I SUZBIJANJE ZLOPORABE DROGA

CENTAR ZA OVISNOSTI

Zavod za javno zdravstvo PGŽ
Odjel za prevenciju i izvanbolničko liječenje bolesti ovisnosti
Kalvarija 8, 51 000 Rijeka
051/ 327 160
Svaki dan 8 -20 sati

SAVJETOVALIŠTE ZA MLADE CENTRA ZA PREVENCIJU OVISNOSTI

Zavod za javno zdravstvo PGŽ
Odsjek za prevenciju ovisnosti
Fiorello la Gvardie 23, 51 000 Rijeka
051/ 335 920 , Sanja Đević
Srijeda 12 – 20 sati
Čet - pet 08 – 16 sati

CENTAR ZA SAVJETOVANJE I TESTIRANJE HIV/AIDS I HEPATITIS B/C INFEKCIJA

Nastavni zavod za javno zdravstvo PGŽ
Epidemiološki odjel
Krešimirova 52 A, 51 000 Rijeka
051/ 358 798, 098 369 844
Pon i čet. 12 – 16 sati
Srijeda 13 – 18 sati

„DROP IN“ UDRUGE „TERRA“

Uski prolaz 11, 51 000 Rijeka
pon - pet 10:00 - 19:00
subota 16:00 - 19:00

SAVJETOVALIŠTE UDRUGE „TERRA“

Krešimirova , 51 000 Rijeka
Pon, sri, pet. 10:00 - 16:00
Uto, čet. 14:00 - 19:00
tel. 051/ 337 400
fax. 051/ 337 400

SAVJETOVALIŠTE ZA DJECU, MLADEŽ, BRAK I OBITELJ

Centra za socijalnu skrb Rijeka (gđica. Jelinić)
Krešimirova 12, 51000 Rijeka
tel. 338-526, fax. 323-480
ponedjeljak, srijeda i petak od 8.30 do 14.30 sati
utorak i četvrtak od 8.30 do 18 00 sati

UDRUGA „EGZODUS“

Krešimirova 8, 51 000 Rijeka
098/ 491-383

UDRUGA „VELEBIT“

Tihovac 6, 51 000 Rijeka
tel. 051/ 43 12 24
mob. 091/ 563 71 88
fax. 051/ 43 12 24

SAVJETOVALIŠTE KOMUNE MONDO NUOVO

Samostan sestara milosrdnica
Kresnikova 15, 51000 Rijeka
tel. 051/ 264-964
mob. 098/ 610-609

UDRUGA “HRVATSKA PROTIV DROGE”

Šetalište M.Tentora 2 , 51 410 Opatija
091/ 2021 939

DR. KNEŽEVIĆ IVICA

Psihijatrijska ordinacija
Baštijanova 6, 51000 Rijeka
051/ 227-725

PSIHIJATRIJSKA BOLNICA LOPAČA

Odjel za ovisnosti
51 218 Jelenje
051/ 230-043

PSIHIJATRIJSKA BOLNICA RAB

Odjel za ovisnosti
Kampor 224, 51 280 Rab
tel. 051/ 776 - 344

KBC RIJEKA

Klinika za psihijatriju, Odjel za ovisnosti
Krešimirova 42, 51 000 Rijeka
051/ 658 645

TELEFONI ZA KRIZNA STANJA I PSIHOLOŠKU POMOĆ:

HRABRI TELEFON ZA ZANEMARENU I ZLOSTAVLJANU DJECU

Argentinska 2, 10 000 Zagreb
0800 0800 – besplatni telefon
tel./fax 01 3793-000 – ured

PLAVI TELEFON – linija pomoći i prijateljstva

Ilica 36, Zagreb
Telefon za korisnike: 01 48 33 888
Ured (tel/fax): 4831 677
E-mail: plavi-telefon@zg.htnet.hr

SOS TELEFON ZA ŽENE I DJECU ŽRTVE OBITELJSKOG I RATNOG NASILJA

10 000 Zagreb
(01) 4655 222

OTVORENI TELEFON ZA DJECU

Društvo Naša djeca Opatija
051/ 272 443

SOS TELEFON GRADA RIJEKE

p.p. 200, 51000 Rijeka
051/ 211-888
Svaki dan od 18 00 - 21 00

SOS TELEFON ZA ŽENE ŽRTVE NASILJA

Udruga Ženska akcija Rijeka - ŽAR
Blaža Polića 2/II
051/ 337 390

POMOĆ ŽRTVAMA NASILJA

SAVJETOVALIŠTE TIĆ ZA ZAŠTITU DJECE OD ZLOSTAVLJANJA I ZANEMARIVANJA

Beli kamik bb, 51 000 Rijeka

339 - 733

Pon, sri. i pet 8 – 14 sati,

Ut., čet. 14 – 20 sati

ZBRINJAVANJE ŽENA I DJECE- ŽRTAVA OBITELJSKOG NASILJA

Caritasov dom za žene i djecu – žrtve obiteljskog nasilja "Sv. Ana"

F. Čandeka 6b, 51 000 Rijeka

051/672-607

UDRUGA ŽENSKA AKCIJA RIJEKA - ŽAR

Blaža Polića 2/II

051/ 337 390

OBITELJ, DJECA I MLADI

OBITELJSKO I BRAČNO SAVJETOVALIŠTE

Riječka nadbiskupija

S. Vajnera Čiče 2, 51000 Rijeka

t. 051/330-467

f. 051/215-287

Caritas Nadbiskupije Rijeka

Osječka bb, 51 000 Rijeka

t. 051/511-443

f. 501/513-603

caritas-ri@ri.htnet.hr

TEČAJ PSIHOFIZIČKE PRIPREME TRUDNICA ZA POROD

KBC Rijeka

Klinika za ginekologiju i porodništvo

Rijeka, Krešimirova 42

051/ 658-200

PSIHOLOŠKO SAVJETOVALIŠTE ZA RODITELJE U DJEČJEM VRTIĆU RIJEKA

PPO "Potok", Josipa Završnika 3, 51 000 Rijeka

Prof. Lahorka Jurčić, dipl. psiholog

Svaki drugi ponedjeljak 14.00 – 18.00

051/ 211-205

PPO "Krnjevo", Karasova 4, 51 000 Rijeka

Darko Sambol, prof. psiholog

Tel. 641-550, 641-068

Svaki utorak 15.00 – 18.00

CENTRI ZA MLADE - SAVJETOVALIŠTA "OTVORENIH VRATA"

Zavod za javno zdravstvo PGŽ

Služba za školsku medicinu

Studentska 1, 51 000 Rijeka

322 864

PSIHOLOŠKO SAVJETOVALIŠTE ZA SREDNJOŠKOLCE I ODRASLE

Dr. sc. Ana Kandare,

S. Krautzeka 45, 51 000 Rijeka

tel. 051 400 060

STUDENTSKI SAVJETOVALIŠNI CENTAR

Trg Ivana Klobučarića 1, Filozofski fakultet,

tel. 051 / 315 225

UDRUGA ZA SAVJETOVANJE I KOMUNIKACIJU

„A.S.K. RI“

Pomerio 21, 51 000 Rijeka

338 418

DRUŠTVO ZA KIBERNETIKU PSIHOTERAPIJE – RAZVIJANJE ŽIVOTNIH I KOMUNIKACIJSKIH VJEŠTINA

Rijeka, Adamićeva 4

Tel. 214 -187

Mob. 098 329-375

Faks 213-586

E-mail: kap@ri.t-com.hr

SAVJETOVALIŠTE ZA PREVENCIJU SPOLNO PRENOSIVIH BOLESTI

Nastavni zavod za javno zdravstvo PGŽ

Epidemiološki odjel

Krešimirova 52 A, 51 000 Rijeka

051/ 358 798, 098 369 844

Pon i čet. 12 – 16 sati

Srijeda 13 – 18 sati

OSOBE S POSEBNIM POTREBAMA

UDRUGA OSOBA SA CEREBRALNOM I DJEČJOM PARALIZOM RIJEKA

Ružićeva 12/2, 51 000 RIJEKA

tel. 374-566

fax. 374 282

RAD S DJECOM I MLADEŽI S CEREBRALNOM PARALIZOM I DRUGIM OBLICIMA TJELESNE INVALIDNOSTI

Društvo za kibernetiku psihoterapije

Ružićeva 12

51000 Rijeka

051/ 374-566

SKRB ZA DJECU PODRUČNE ŠKOLE BAREDICE CENTRA ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE ZA VRIJEME ŠKOLSKIH PRAZNIKA

Ružićeva 12/2, 51000 Rijeka

tel. 051/ 374-566

fax. 051/ 374-282

DRUŠTVO TJELESNIH INVALIDA GRADA RIJEKE

Unapređenje kvalitete života tjelesnih invalida

I. Ćikovića Belog 8a, 51000 Rijeka

051/ 633-067

UDRUGA INVALIDA DISTROFIČARA PGŽ

A. Peruča 2A, 51000 Rijeka

051/ 454-031

UDRUGA INVALIDA RADA-RIJEKA

Franje Brentinija 3, 51000 Rijeka
tel. 051/ 371-174
fax. 051/ 371-174

**UDRUGA GLUHIH I NAGLUHIH
PRIMORSKO-GORANSKE ŽUPANIJE**

V.C.Emina 9, 51 000 Rijeka
Tel. 051/ 213-929
Fax. 051/ 213-929

**TEČAJ ZNAKOVNOG JEZIKA ZA STUDENTE MEDICINE I
PSIHOLOGIJE**

Udruga gluhih i nagluhih PGŽ
V.C. Emina 9, 51000 Rijeka
051/ 213-929

**UDRUGA SLIJEPIH PRIMORSKO-GORANSKE ŽUPANIJE
RIJEKA**

Pavlini Trg 4, 51 000 Rijeka
Tel. 336-090, 337-905
Fax. 337-905

HRVATSKA UDRUGA PRIJATELJA BIJELOG ŠTAPA HOMER

Jelačićev trg 1/2, 51 000 Rijeka
Tel. 051/ 211-633
Fax. 051/ 211-607
Mob. 098 9292228, 091 211 6077
E-mail: homer@homer.hr
Web: www.homer.hr

UDRUGA ZA SKRB AUTISTIČNIH OSOBA RIJEKA

Senjskih uskoka 1, 51000 Rijeka
tel. 051/ 551-344
fax. 051/ 551-355

UDRUGA ZA TERAPIJSKO JAHANJE "PEGAZ" RIJEKA

Strossmayerova 5, 51000 Rijeka
051/ 372-006

PSIHOTERAPIJSKE EDUKACIJE**CENTAR ZA EDUKACIJU I SAVJETOVANJE PSYHIKA
(rad po metodama transakcijske analize)**

Bani 25, 10010 Zagreb
Tel. 01 / 6623 636
fax. 01 / 6623 637
mob. 091 / 8879 483
e-mail: centar@psychika.hr
<http://www.psychika.hr/hrv/index.htm>

**UDRUGA ZA REALITETNU TERAPIJU REPUBLIKE
HRVATSKE**

Ulica Matka Laginje 13, 10 000 Zagreb
Tel. 01 461 8389
Uto i čet 9 00 -11 00
srijedom 16 00 - 18 00
e-mail: hurt@ring.net
<http://www.ring.net/hurt/index.htm>

**HUBIKOT - HRVATSKO UDRUŽENJE ZA BIHEVIORALNE I
KOGNITIVNE TERAPIJE**

Trg zrtava fašizma 10, 10 000 Zagreb
Tel. 091 164 59 26
<http://www.cabct.hr>

UDRUGE ZA POMOĆ I POTPORU**UDRUGA ZA POMOĆ I EDUKACIJU ŽRTAVA MOBBINGA**

Vince 7, 10 000 Zagreb
e-mail. udrugamobbing@net.hr
<http://www.mobbing.hr/>

UDRUGA ZA PRAVA PACIJENATA - RIJEKA

M. Raduna Ban 14, 51 000 Rijeka
060 559-559

UDRUGA ZA POMOĆ OBOLJELIMA OD AIDS-A

Cambierieva 17, 51 000 Rijeka
Tel: 658-276

DRUŠTVO DIJABETIČARA RIJEKA

Ortopedija, Krešimirova 60 D, Rijeka
Tel. 331-360
Fax. 214-952

**LIGA PROTIV RAKA PRIMORSKO-GORANSKE ŽUPANIJE
RIJEKA**

Jadranski trg 4/III, Rijeka
Tel. 338-091
Fax. 338-091

KLUB „NADA“ ZA ŽENE OPERIRANIH DOJKI

Jadranski trg 4/III, Rijeka
Tel. 338-091
Fax. 338-091

**UDRUGA DIJALIZIRANIH I TRANSPLANTIRANIH
BUBREŽNIH BOLESNIKA PGŽ**

Frana Supila 13a, Rijeka
Tel. 211-079

**HUMANITARNE ORGANIZACIJE
U PGŽ****EVANĎEOSKA PENTEKOSTNA CRKVA KRISTA KRALJA**

Osijek - Podružnica Rijeka
Rijeka, Zametska 40
Tel/fax: 051/642-239

BAPTISTIČKA CRKVA RIJEKA

Rijeka, S. Krautzeka 76
Tel/fax: 051/218-807

CARITAS NADBISKUPIJE RIJEKA

Rijeka, Tizianova 6
Tel: 051/511-443
Fax: 051/513-603

CARITAS BISKUPIJE KRK

Krk, D. Vitezića 11
Tel/fax: 051/222-303

Web - STRANICE POSVEĆENE PREVENCIJI, ALKOHOLIZMU I BOLESTIMA OVISNOSTI:

**NASTAVNI ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO PRIMORSKO-
GORANSKE ŽUPANIJE**
www.zzjzpgz.hr

CENTAR ZA OVISNOST NEVLADINIH UDRUGA
www.ovisnosti.com

KAKO REĆI NE, KLINIČKA BOLNICA "SESTRE MILOSRDNICE"
<http://klub.posluh.hr/droga/>

**PSIHOLOŠKO SAVJETOVALIŠTE ZA SREDNJOŠKOLCE I
ODRASLE**
www.ss-ri.hr

**SLUŽBA ZA PREVENCIJU OVISNOSTI HRVATSKOG ZAVODA
ZA JAVNO ZDRAVSTVO**
www.hzjz.hr/ovisnici/index.htm

**URED ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA
REPUBLIKE HRVATSKE**
www.uredzadroge.hr

PLAVI TELEFON – linija pomoći i prijateljstva
<http://www.plavi-telefon.hr>

TELEFON ZA ZLOSTAVLJANU DJECU
<http://www.hrabritelefon.hr/>

**SAVJETOVALIŠTE ZA DJECU, MLADEŽ, BRAK I OBITELJ -
Centar za socijalnu skrb u Karlovcu**
<http://www.savjetovaliste-karlovac.hr/index.html>

ŠPICA - UDRUGA ZA ZDRAVIJU SUBKULTURNU SCENU
<http://www.spica-info.hr/>

SELF PSIHOLOGIJA – edukacija, savjeti, terapija
<http://jagor.srce.hr/~vnemet/bz/psihoterapija.html#>

POZITIVNA PSIHOLOGIJA
<http://www.pozitivna-psihologija.com/>

DRUŠTVO ZA PSIHOLOŠKU POMOĆ
<http://www.dpp.hr>

HRVATSKO PSIHIJATRIJSKO DRUŠTVO
<http://www.psihijatrija.hr>

HRVATSKO PSIHODRAMSKO DRUŠTVO
<http://www.psihodrama.hr>

**ADRESAR I TELEFONSKI BROJEVI USTANOVA KOJE SE BAVE
PROBLEMIMA OVISNOSTI**
<http://www.moravek.net/ovisnosti/adrese-002.htm>

**CENTAR ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE
OVISNOSTI MOSTAR**
<http://www.tel.net.ba/centar/>

ISTRAŽIVANJE OVISNOSTI O INTERNETU, UPITNIK OVINET
<http://www.psihologija.ims.hr/>

HRVATSKI SAVEZ KLUBOVA LIJEČENIH ALKOHOLIČARA
<http://www.geocities.com/hsla2000/index.html>

ZAJEDNICA PET +
<http://www.petplus.hr/>

UDRUGA "EGZODUS"
www.egzodus.hr

UDRUGA HRVATSKA PROTIV DROGE
www.droge.hr

LIGA ZA BORBU PROTIV NARKOMANIJE
<http://www.netmedia.hr/liga-prev/>

**MAGEA CENTAR - PREVENTIVNI PROGRAMI ZA
ADOLESCENTE**
<http://www.magea.hr/>

PORTALALFA - BOLESTI OVISNOSTI
http://www.portalalfa.com/bolesti_ovisnosti/index.htm

RODITELJI U AKCIJI
<http://www.roda.hr>

STOP DROGI KAKO REĆI NE
<http://klub.posluh.hr/droga/>

SUNCOKRET – CENTAR ZA HUMANITARNI RAD
<http://www.suncokret.hr/>

SOS – DJEČJE SELO HRVATSKA
<http://www.sos-dsh.hr/hrv/index.asp>

TD MAGAZIN
<http://www.tdr.hr/magazin/>

**UDRUGA GRAĐANA ZA PREVENCIJU OVISNOSTI "NADA"
DONJI MIHOLJAC**
http://www.portalalfa.com/bolesti_ovisnosti/nada.htm

CENTAR ZA PROMICANJE KVALITETE ŽIVLJENJA NOVI PUT
<http://www.noviput.hr/>

**CENTRO DOCUMENTAZIONE E RICERCA SUL FENOMENO
DELLE DIPEDENZE –Za profesionalce koji se bave
problematikom ovisnosti**
<http://www.cedostar.it>

**DROGEN-AUFKLAERUNG- Informativni portal koji objašnjava
osnovne pojmove vezane za ovisnosti i vrste droge**
<http://www.drogen-aufklaerung.de/>

**THEMA -DROGEN- Informativni portal koji objašnjava osnovne
pojmove vezane za ovisnosti i vrste droge**
<http://www.thema-drogen.net>

**DRUGS.GOV – Web stranica Britanske vlade o prevenciji
ovisnosti-zakoni, programi, smjernice**
<http://www.drugs.gov.uk/>

**NDPA – NATIONAL DRUG PREVENTION ALLIANCE –
Britanska stanica organizacije koja promiče prevenciju i „drug
free“- život**
<http://www.drugprevent.demon.co.uk>

**EUROPEAN MONITORING CENTRE FOR DRUGS AND DRUG
ADDICTION – Web stranica Europske Unije o ovisnostima,
praćenju, smjernicama, strategiji**
<http://www.emcdda.europa.eu>

URED ZA DROGE – Ured za droge vlade Republike Slovenije
<http://www.uradzadroge.gov.si>

**PARENTS- ANTI DRUGS- Web stranica o prevenciji ovisnosti i
mladima posvećena prvenstveno roditeljima**
<http://www.theantidrug.com/>

**NATIONAL INSTITUTE ON DRUG ABUSE – AMERIČKI
INSTITUT ZA PREVENCIJU OVISNOSTI**
<http://www.nida.nih.gov>

**SUBSTANCE ABUSE AND MENATAL HEALTH SERVICES
ADMINISTRATION- Stranica Američke vlade o ovisnostima i
mentalnom zdravlju**
<http://www.samhsa.gov/>

Gubitak obiteljske zajednice

U Hrvatskoj nema sustavno organiziranog rada s djecom rastavljenih roditelja, kao ni sustavnog istraživanja o svim utjecajima i posljedicama razvoda na dijete. U praksi se posljednjih godina sve više susrećemo s djecom i mladima na koje je razvod ostavio dugotrajne posljedice po njihovo mentalno zdravlje (kao npr. prodelinkventno i agresivno ponašanje i emocionalna nezrelost) zbog čega predstavljaju vulnerabilnu skupinu kojoj je potrebno posvetiti posebnu pažnju.

Potaknuti navedenim iskustvom iz prakse, kao i zahvaljujući inicijativi i edukaciji od strane Centra za djecu, mlade i obitelj «Modus» iz Zagreba, odlučili smo raditi s tom rizičnom populacijom kroz program «Pinklec».

Rad se realizira u okviru Centra za socijalnu skrb Rijeka, odnosno Savjetovališta za djecu, mlade, brak i obitelj, a provode ga

Gordana Stolf, socijalna radnica i Danijela Perić Kosović, prof. psihologije, djelatnice navedenog savjetovališta.

Kako naprijed?

Svrha je programa omogućiti djeci i njihovim roditeljima da čuju iskustva drugih, podijele osobna iskustva, postavljaju pitanja i iznose nedoumice u podržavajućoj okolini, dobiju informacije koje im olakšavaju razumijevanje situacije razvoda, razvijaju vještine suočavanja sa situacijom razvoda i nauče izraziti osjećaje potaknute situacijom razvoda, da bi se u konačnici bolje prilagodili novim životnim okolnostima koje su za njih teške i bolne.

Program je namijenjen djeci osnovnoškolske dobi i njihovim roditeljima pri čemu je osim dobrovoljnosti djeteta potreban i pristanak roditelja za uključanje u program. Važno je da je proces razvoda u tijeku, ili je okončan, te da partneri više ne žive zajedno. Prednost je ako se djeca nalaze u različitim fazama rastave roditelja i ako imaju različita iskustva, jer djeca koja žive u takvoj situaciji mogu pomoći vršnjacima prenoseći im svoja iskustva i rješenja.

Program uključuje inicijalne razgovore s djetetom i roditeljem, 12 radionica za djecu i 4 radionice za roditelja

koji živi s djetetom. Iskustvene radionice za djecu odvijaju se jednom tjedno, u trajanju od 90 minuta, u dobno homogenim grupama od 6 do 8 članova.

Susreti su podijeljeni u četiri tematska bloka. Prvome je svrha formiranje grupe, uvođenje u temu razvoda i razvijanje povezanosti i povjerenja među članovima grupe kao nužnog preduvjeta za podjelu iskustava i osjećaja vezanih uz razvod. Nadalje, prenosi se znanje o specifičnim promjenama u obiteljima kao posljedicu razvoda, o proceduri i institucijama uključenim u proces rastave. Ujedno se prihvaća i potiče tolerancija prema različitim oblicima obiteljskog života.

Ključna tema drugog bloka su osjećaji. Djeca se često u situaciji razvoda roditelja ne znaju primjereno suočavati s osjećajima koji ih preplavljuju i ne znaju ih izraziti na prikladan način. U ovom dijelu programa djeca uče prepoznati i pravilno imenovati osjećaje te ih dovesti u vezu sa situacijom. Cilj je osvještavanje neadaptivnih strategija ponašanja i usvajanje novih vještina.

Djeca razvedenih roditelja dugo zadržavaju želju da se roditelji pomire i žive zajedno. Budući da ta želja ostaje neostvarena, osjećaju se frustrirano i nemoćno. Stoga je cilj trećeg bloka osposobiti dijete za razlikovanje realnih od nerealnih želja i naučiti ga primjeni strategije u ostvarivanju realnih želja.

Naglasak je četvrtoga bloka na učvršćivanju identiteta i samosvijesti koja je kod djeteta uslijed razvoda često narušena. Djeca dobivaju pozitivne informacije od grupe i rade na prihvaćanju sebe. Konačno, zaokružuje se rad i djeca se opraštaju od grupe.

Cilj je rada s roditeljima povećati njihovu informiranost o tematici razvoda, umanjiti napetost unutar obitelji te jačati njihovu kompetentnost u odgoju. Bitno je da roditelji dobiju informacije o tome koji su preduvjeti da dijete kroz proces razvoda prođe što uspješnije, informacije o važnosti oba roditelja za razvoj djeteta nakon razvoda te o važnosti roditeljske suradnje radi dobrobiti djeteta. Roditelje se potiče da podrže djecu u sudjelovanju u grupi i da im omoguće transfer naučenog znanja.

Djecu mogu uputiti socijalne, odgojno-obrazovne i zdravstvene ustanove. Isto tako, djeca se mogu uključiti i na osobnu inicijativu roditelja. U tijeku je rad s grupom djece, polaznicima četvrtog i petog razreda, i njihovim roditeljima.

Razvod sam po sebi ne mora imati dalekosežne posljedice ako dijete doživi podršku najbližih i dobije mogućnost da se uspješno odvoji od prošlosti i neostvarenih želja. Kroz program mu se pruža mogućnost prorade gubitka obiteljske zajednice u kojoj je odraslo.

Danijela Perić Kosović, prof. psihologije

CENTAR ZA SOCIJALNU SKRB RIJEKA
Savjetovalište za djecu, mlade,
brak i obitelj
Krešimirova 12, 51 000 Rijeka

Tel. 051 228 526
Fax. 051 323 481

Škola bez nasilja

Projekt «Za sigurno i poticajno okruženje u školama» Unicefov Ured za Hrvatsku počeo je provoditi krajem 2003., kampanjom u medijima za podizanje svijesti javnosti o problemu nasilja u školama. Početkom 2004. godine u projekt se uključila 121 škola.

Projekt je zamišljen kao višegodišnje nastojanje da se promijene stavovi, razina tolerancije prema nasilju, potakne suradnja i uvažavanje te spriječe dalje pojave nasilnih ponašanja među djecom. On je u skladu s nacionalnim programom borbe protiv nasilja te je svojim rezultatima pobudio interes novih škola za uključivanjem. Osnovna škola Kozala uključila se u projekt školske 2005./2006. godine, odlukom Vijeća učitelja, koje je uočilo potrebu za rješavanjem problema nasilja među djecom.

Program koji nudi Unicef, na sistematiziran i organiziran način ponudio je ostvarenje sljedećih ciljeva:

1. povećati razinu osviještenosti o problemu kod djece, zaposlenika škole, roditelja i lokalne zajednice,
2. povećati razinu znanja o načinima i mehanizmima djelovanja u školi,
3. potaknuti spremnost na akciju i promjene kod svih zaposlenih, djece, roditelja i čimbenika u društvenoj sredini,
4. stvoriti sustav podrške i zaštite žrtava i djece koja pokazuju nasilno ponašanje,

5. uključiti djecu, zaposlene, roditelje, stručnjake i lokalnu zajednicu u proces promjena ponašanja i stvaranja drukčije klime u školi,
6. osigurati trajnost i održivost projekta,
7. evaluirati projekt s pozicija učinka i koristi za djecu.

Osposobljavanje nastavnog kadra

Osnovni su način rada radionice za učitelje, koje vode educirani mentori, prema razrađenom Unicefovom programu. Primarni im je cilj osposobljavanje nastavnog kadra za rad s djecom na prevenciji nasilja i edukacija za intervenciju. Na taj način mentori postupno pomažu školama izgraditi zaštitnu mrežu i organizirati odgovor cijele škole na nasilje. Nakon potpisivanja ugovora s Unicefom, Osnovnoj školi Kozala dodijeljen je mentor Mirjana Dobrec, profesor-psiholog.

Na radnim sastancima Koordinacijskog odbora škole za provođenje projekta i mentora dogovoren je rad na realizaciji projekta u sedam koraka.

KORAK 1. Učenici, roditelji, nastavnici i drugi zaposlenici škole svjesni su problema vršnjačkoga nasilja.

- 200 stranica pisanog materijala distribuirano je učenicima i roditeljima (bilježnica za učenike i priručnik za roditelje),
- svi roditelji informirani su o projektu na roditeljskom sastanku i pozvani na aktivno sudjelovanje kroz aktivističke roditeljske grupe,

- svi nastavnici upoznati su s pojmom zlostavljanja i educirani u prvim koracima koje treba poduzeti za njegovo zaustavljanje,
- razina nasilja izmjerena je upitnikom Dana Olweusa,
- svi djelatnici, roditelji i djeca u školi upoznati su s rezultatima ispitivanja u školi (tko, gdje, kako čini i trpi nasilje) te s rezultatima na razini Hrvatske i u svijetu.

KORAK 2. Škola gradi zaštitnu mrežu – definirani su elementi zaštitne mreže.

- razrednici pomažu djeci izraditi razredna pravila te ih objedinjuju u zajednička školska pravila (kasnije se ta pravila uvrštavaju u Pravilnik o kućnom redu škole, a način postupanja u Pravilnik o pedagoškim mjerama),
- svi zaposleni određuju na jednoj radionici svoja zaduženja i uče mjere intervencije,
- organizira se nadzor za vrijeme odmora,
- postavljaju se sandučići povjerenja u koje djeca ubacuju svoje poruke (u OŠ Kozala to je Plavi sandučić prijatelj).

KORAK 3. Zaštitna mreža funkcionira uz jasne mjere i postupke.

- osnivaju se grupe za vršnjačku podršku koju vodi psiholog škole Mladen Župan,
- roditelji se udružuju u različite aktivističke grupe za borbu protiv nasilja,
- organiziraju se aktivističke grupe učenika radi prevencije,
- izvannastavne aktivnosti integriraju temu nasilja u svoje programe.

KORAK 4. Utvrđen je sustav upućivanja složenijih slučajeva prema drugim službama u zajednici, uspostavljena suradnja s lokalnom zajednicom.

- institucije i zaštitne službe (zdravstvo, socijala, udruge, sportski klubovi, policija, crkva) izrađuju sa školama, na nekoliko zajedničkih sastanaka koje inicira škola, usuglašene planove djelovanja protiv nasilja i protokole postupanja za slučaj kad se incident dogodi.

KORAK 5. Žrtve nasilja traže pomoć od zaštitne mreže.

- broj učenika koji traže pomoć povećava se,
- svi djelatnici educirani su o načinima postupanja, učenici znaju kome se mogu obratiti i znaju da mogu očekivati pomoć.

KORAK 6. Mreža pruža pomoć i žrtvi i počinitelju nasilnog ponašanja, a načini pomaganja poznati su i primjenjivi.

- škola na vrijeme i adekvatno odgovara na potrebe svih učenika,
- u školi su organizirane različite aktivnosti za prevenciju nasilja (npr. kreativni programi, sportski programi),
- intervencijski postupci poznati su i djeci i odraslima i pokazuju svoju učinkovitost,
- škola prati svoj napredak, dokumentira ga i raspravlja na redovitim sastancima o daljim koracima, a u prikupljanju podataka o napredovanju sudjeluju i učenici, i roditelji, i nastavnici.

KORAK 7. Učenici, roditelji i učitelji smatraju školu sigurnim mjestom za djecu.

- postupak samoprocjene uspješnosti i postignuća u školi dovodi školu do prijave Unicefu za priznanje.

Zadaci za budućnost

Osnovna škola Kozala upravo je u tijeku samoprocjene provedenih aktivnosti. Anketom je ustanovljeno da učenici poznaju pravila koja štite njihova prava na nenasilje i da su skloni postupati prema pravilima i zastupati ih. Učenici pomažu jedni drugima u rješavanju problema nasilja, a problemi se sve češće rješavaju dogovorom i razgovorom. Zadaci su nam za budućnost da što više ojačamo vršnjačku pomoć i aktivnost roditelja u prevenciji nasilja.

Škola ne može u potpunosti iskorijeniti nasilje, ali može ojačati «žrtvu» da svojim postupcima jasno daje do znanja «zlostavljačima» da se moraju mijenjati i prilagođavati pravilima zajednice u kojoj žive.

Nakon izvršene procjene i prikupljenih materijala, škola će se prijaviti za dodjelu plakete koju Unicef dodjeljuje najuspješnijim školama.

Kim Anić, prof.

Sigurni, jaki i slobodni

Polazeći od vjerovanja da je obrazovanje o prevenciji najučinkovitiji oblik borbe protiv zlostavljanja, CAP-programu je cilj poučiti djecu o stvarnosti napada kako bi bila bolje pripremljena za prepoznavanje i rješavanje potencijalno opasnih situacija. Na taj način pruža se djeci pozitivna podrška i osjećaj da mogu biti sigurni, jaki i slobodni.

CAP (Child Assault Prevention) je program prevencije zlostavljanja djece započet u Sjedinjenim Američkim Državama 1978. godine. U Hrvatskoj se taj program primjenjuje na inicijativu Udruge roditelja «Korak po korak», od školske godine 1999./2000., kada je i počela edukacija psihologa i učitelja koji taj program provode. Uz financijsku pomoć Grada Rijeke, programom je obuhvaćen velik broj riječkih osnovnih škola.

Uključena cijela škola

CAP-ov model uključuje program za cjelokupno osoblje škole, za roditelje, radionice za djecu u razredima i vrijeme za razgovor. U Osnovnoj školi Kozala CAP-program vode učiteljice Renata Dubravac Okretič, Vera Babić, Zlatka Zulić i Verica Muhvić. Program se ostvaruje već treću godinu, s učenicima drugih razreda. Program najprije obuhvaća cjelokupno osoblje škole, a zatim i roditelje učenika drugih razreda. Na radionicama za osoblje škole i za roditelje opisan je CAP program, date su osnovne informacije o problematici zlostavljanja – koliko je ono učestalo, tko su žrtve, tko su nasilnici, kako prepoznati zlostavljano dijete, kako prijaviti zlostavljanje, kako razgovarati s djetetom koje obznanjuje zlostavljanje. Dat je i popis izvora pomoći u slučaju potrebe te je opisana radionica koja se provodi s učenicima. Nakon toga provode se radionice za djecu.

Igre i diskusije

Dječja radionica uključuje grupnu diskusiju i glumljenje različitih uloga, tj. izvođenje igrokaza («Dijete protiv djeteta»,

»Neznanac protiv djeteta«, «Poznata osoba protiv djeteta» i «Igrokaz s učiteljicom»). Voditelji radionice dva puta izvode svaki od «igrokaza». Prvi igrokaz demonstrira jednu potencijalno opasnu situaciju. Nakon toga, učenici se uključuju u diskusiju u kojoj se određuju strategije prevencije te se izvodi drugi igrokaz u kojem se primjenjuju te strategije i koji «sretno završava». Kroz sve igrokaze naglašava se važnost komunikacije između odraslih i djece. Nakon završetka radionice za djecu, slijedi «Vrijeme za razgovor», tj. voditelji su na raspolaganju djeci koja žele s njima razgovarati.

Pozitivna atmosfera

Dosadašnja istraživanja o učincima CAP-programa pokazala su da nakon radionica djeca imaju više informacija i znaju strategije kojima bi se mogla zaštititi te da CAP pojačava komunikaciju između odraslih i djece. Naša iskustva pokazala su da je nakon tih radionica u OŠ Kozala nastala pozitivnija atmosfera između učenika i učitelja, što omogućava ranije otkrivanje i uspješnije savjetovanje u pogledu svih oblika zlostavljanja među djecom i nad djecom.

Renata Dubravac Okretič, prof.

U sigurnome gnijezdu

Savjetovalište "Tić" (za zaštitu djece od zlostavljanja i zanemarivanja) otvoreno je 1. srpnja 2000.g., na inicijativu članova Udruge «Tić» i Grada Rijeke. Osnovna je aktivnost Savjetovališta tretman djece - žrtava zlostavljanja (seksualnog, emocionalnog, fizičkog) i zanemarivanja, savjetodavni rad s njihovim nezlostavljajućim roditeljima, skrbnicima i obiteljima te obiteljima kod kojih postoji rizik od pojave zlostavljanja.

Savjetovalište je otvoreno za svu djecu i mlade do 18 godina. Usluge su za sve korisnike besplatne. Za dolazak nije potrebna uputnica pedijatra, kako bi se olakšao i ubrzao proces traženja i dobivanja stručne pomoći.

Pod krilom stručnjaka

Tijekom prve četiri i pol godine rada Savjetovalište je zapošljavalo jednog psihologa, da bi kontinuirani porast broja klijenata te obujma posla u Savjetovalištu nametnuo potrebu za povećanjem broja stručnjaka koji bi se bavili tom problematikom. Tako je 1. svibnja 2005.g. Grad Rijeka omogućio zapošljavanje multidisciplinarnog tima stručnjaka te preseljenje

Savjetovališta u veći prostor, na adresi Beli Kamik bb, gdje su danas stalno zaposlena tri psihologa i medicinska sestra (na puno radno vrijeme) te dječji psihijatar i pedijatar kao vanjski suradnici. Tim je pod supervizijom prof. dr. sc. Dubravke Kocijan – Hercigonja, psihijatra te dr. sc. Gordane Buljan – Flander, psihologinje.

Od početka rada Savjetovališta «Tić» do travnja 2006.g. zabilježen je dolazak više od 560 klijenata iz Primorsko-goranske, Istarske, Ličko-senjske te Bjelovarsko - bilogorske županije.

U najvećem broju slučajeva djeca dolaze na inicijativu roditelja, ali i po preporuci liječnika i zdravstvenih ustanova, djelatnika CZSS, domova za djecu i drugih ustanova koje skrbe o djeci, škola te PU - Odjela maloljetničke delinkvencije. S centrima za socijalnu skrb i PU ostvarena je kvalitetna suradnja u obliku redovitih mjesečnih sastanaka.

Još jedna važna djelatnost Savjetovališta je i rano otkrivanje i prevencija zlostavljanja i zanemarivanja djece te povećanje informiranosti i osjetljivosti društva u vezi s problemom zlostavljanja i adekvatnog načina njegova rješavanja. U tom smjeru Savjetovalište je tijekom ove školske godine osmislilo i pokrenulo više projekata.

1. Ciklus radionica za roditelje

Tijekom višegodišnjeg rada Savjetovališta uočili smo veliku želju i potrebu roditelja za usvajanjem znanja i vještina kako bi postali uspješniji u svom roditeljstvu. U listopadu smo pokrenuli jedan pilot – projekt, odnosno ciklus od tri radionice pod nazivom «Disciplina i Vaše dijete», namijenjen svim zainteresiranim roditeljima djece predškolskog i nižeg školskog uzrasta, kako bi im pomogli u što lakšem svladavanju problema koji se svakodnevno i neizbježno javljaju vezano za discipliniranje djece. Radionice su bile besplatne, osmišljene kroz teorijski i praktični, odnosno iskustveni rad s roditeljima. Obzirom na iznenađujući odaziv i interes roditelja za takvim oblikom rada, u veljači 2006.g. organizirali smo i prvu besplatnu školu za roditelje.

2. Besplatna škola za roditelje

Škola za roditelje organizirana je s ciljem pružanja podrške roditeljima u odgovornom roditeljstvu i iskorištavanju svih roditeljskih potencijala. Prva škola za roditelje održana je

od 14. veljače do 11. travnja ove godine, uključivala je 9 susreta roditelja, a provodila se u prostoru Savjetovališta «Tić».

Teme susreta bile su: normalni psihofizički razvoj i potrebe djece, dječja seksualnost, primjereni oblici discipliniranja djece, roditeljstvo kao stresor, načini komuniciranja u obitelji, rješavanje sukoba, pozitivni roditeljski potencijali.

Sljedeća po redu škola za roditelje započela je 25. travnja 2006.godine.

3. Radionice za djecu

Programske aktivnosti (u obliku kreativnih radionica) pokrenute su u siječnju ove godine, a provode se s djecom koja su uključena u tretman Savjetovališta «Tić». Cilj nam je pružiti besplatne, kvalitetne sadržaje za djecu i mlade. Njihovom provedbom željeli bismo poticati pozitivan razvoj djece i mladeži.

Sve radionice su BESPLATNE, a vode ih volonteri. Volonteri su stručnjaci i studenti iz područja psihologije, pedagogije, razredne nastave i predškolskog odgoja koji su prošli edukaciju u Savjetovalištu «Tić», kojom su posebno educirani za taj oblik rada s djecom; supervizirani su od psihologa u Savjetovalištu (kako bi razmijenili iskustva, razvijali postojeće aktivnosti, ukazali na eventualne poteškoće ili potrebe za individualnim radom s pojedinom djecom i obiteljima).

Cilj je preventivnih radionica ekspresija emocija, poticanje razvoja samopoštovanja, rad na nenasilnom rješavanju sukoba, razvijanje komunikacijskih vještina. Grupe se održavaju jednom tjedno (utorkom) s najviše desetoro djece, i trajat će kontinuirano do kraja školske godine. Polaznici su radionica djeca osnovnoškolske dobi koja se svrstavaju u grupe s obzirom na dob. Do sada smo оформili dvije grupe: jednu za djecu od 1. do 4. razreda OŠ, a drugu za djecu od 5. do 8. razreda OŠ.

*Tamara Žakula Desnica, voditeljica
Savjetovališta «Tić»*

SAVJETOVALIŠTE ZA ZAŠTITU DJECE OD ZLOSTAVLJANJA I ZANEMARIVANJA «TIĆ»

Beli Kamik bb, 51000 Rijeka
tel. 051/215-670
fax. 051/215-678

pon., sri., pet.: 8.00 – 14.00 sati
uto., čet.: 14.00 – 20.00 sati

Program podizanja kvalitete života mladih s teškoćama u razvoju nakon završene osnovne škole «Dodi»

Pomoć kad je najpotrebnija

**Program podizanja kvalitete života
“Dodi” kvalitetna je prevencija težih
poremećaja u ponašanju, odnosno
prevencija ovisnosti i agresivnih
ponašanja, o čemu se stalno govori.**

Program podiže kvalitetu života svih naših građana, a posebno adolescenata, kojima pruža konkretnu, besplatnu defektološku pomoć. Program je dobro prihvaćen među mladima i naišao je na odobravanje njihovih roditelja. Korisnici su programa mladi s organski uvjetovanim poremećajima u ponašanju* uz pridružene smetnje** i njihovi roditelji s područja grada Rijeke i okolice. Oni su polaznici srednjih škola, završili su srednju školu ili su odustali od daljeg školovanja nakon osnovne škole. Zbog svojih specifičnih teškoća oni se teško ili nikako ne uključuju u druge organizirane aktivnosti. To ih čini usamljenima pa su skloni priklanjaju vršnjacima neprimjerenog ponašanja i eksperimentiranju s različitim sredstvima ovisnosti. Takva ponašanja uzrokuju pad kvalitete života mladih u problemu, a posljedično i svih građana u zajednici.

Većina takve djece detektirana je u osnovnim školama i pružila im se dodatna pomoć defektologa socijalnog pedagoga, ali u najosjetljivijem periodu adolescencije oni prelaze u srednje škole, gdje prestaje sustavna briga za njih. Ostaju prepušteni sami sebi.

U rukama stručnjaka

Radi kontinuiteta u pružanju defektološke pomoći nastao je program “Dodi”, koji se provodi već dvije godine.

Program podrazumijeva:

- stručno djelovanje prema mladoj osobi i prema njegovoj obitelji u suradnji sa zajednicom,
- planiranje i provedbu niza stručnih aktivnosti - razvoj socijalnih vještina mladih, organiziranje slobodnog vremena, pomoć u stvaranju i širenju mreže socijalne podrške za mladu osobu i obitelj,
- suradnju sa stručnim suradnicima – defektolozi, pedagozi, psiholozi, socijalni radnici, zdravstveni djelatnici, nastavnici i drugi,
- suradnju s različitim službama, institucijama i udrugama - srednje škole, Centar za socijalnu skrb, zdravstvene institucije, Caritas, Riječka zvezdarnica i druge.

* poremećaji u ponašanju - ponašanje koje se znatnije razlikuje od uobičajenog ponašanja većine mladih u određenoj zajednici; takvo ponašanje opasno je za osobu koja se tako ponaša i/ili za njenu okolinu i iziskuju dodatnu stručnu i/ili širu društvenu pomoć radi uspješne socijalizacije osobe (prema S. Uzelac)

** pridružene smetnje – granično intelektualno funkcioniranje, kronične bolesti i invaliditet, oštećenje vida, sluha, poremećaji govorno-jezičnog izražavanja, specifične teškoće u učenju

Program se odvija s ciljem prevencije emocionalnih poremećaja, školskog neuspjeha, tendencije mladih ljudi k uzimanju sredstava ovisnosti i drugih težih poremećaja u ponašanju. Program također ide u prilog razvoju programa "Rijeka-zdravi grad". Navedeni ciljevi postižu se kroz sustavni rad na podizanju kvalitete života mladih s poremećajima u ponašanju.

Prevencija je najdjelotvorniji, najlakše provediv i najjeftiniji oblik suočavanja sa svim oblicima psihosocijalnih teškoća.

Prevencija koju osigurava naš program sadrži:

1. psihosocijalno jačanje učenika kroz razvijanje pozitivne slike o sebi,
2. praćenje djece s teškoćama u razvoju,
3. praćenje učenika s teškoćama u svladavanju školskoga gradiva,
4. stvaranje učeničkih grupa za podršku,
5. rad s roditeljima.

Udruga defektologa socijalnih pedagoga Primorsko-goranske županije zalaže se za dobrobit djece i mladih s poremećajima u ponašanju te je ponudila program "Dođi" Primorsko-goranskoj županiji, koja je prepoznala njegovu kvalitetu i većim dijelom financira njegovo provođenje. Sve aktivnosti programa provodi članica Udruge defektologa Sanda Šoić, koja ima iskustva u ostvarivanju programa rada s djecom i mladeži s poremećajima u ponašanju. Uz nju se u rad povremeno uključuju volonteri, naročito studenti srodnih, pedagoških usmjerenja.

Grupna povezanost

Program kalendarski prati školsku godinu i traje 35 tjedana godišnje. Rad s učenicima, i po potrebi s roditeljima, odvija se u prostorijama OŠ "Zamet". Ravnateljica Škole Jadranka Sokal, koja razumije potrebe djece s teškoćama, ustupila nam je odgovarajući prostor bez naknade.

Sastanci suportivne grupe održavaju se ponedjeljkom, u 18,00 sati, u trajanju od dva sata. Individualni sastanci i suradnja s roditeljima odvijaju se po dogovoru. Trenutno je u program uključeno šesnaestero mladih, od 15 do 21 godine. To su uglavnom učenici koji su dolazili na dodatnu defektološku pomoć u OŠ "Zamet" dok su bili osnovnoškolci.

U suportivnim radionicama mladi upoznaju sebe i druge, stvara se grupna povezanost i razvijaju se socijalne vještine:

- razvijanje pozitivne slike o sebi,
- uočavanje i poštivanje različitosti,
- prepoznavanje, izražavanje i pravilno reagiranje na uočene emocije,
- razvijanje komunikacijskih vještina,
- empatija,
- podrška.

Među mladima su dobro prihvaćene aktivnosti koje se provode izvan škole. Najdraži su im posjeti Riječkoj zvjezdarnici, odlazak na kupanje, pomaganje drugima i izleti. Prošle godine bili smo u Krasnom gdje smo sudjelovali u zajedničkom projektu izrade zmajeva s voditeljicom Udruge za očuvanje zaboravljenih znanja, gospođom Georginom Jurišom. Ove godine naši su srednjoškolci svojim iskustvom i savjetima pomagali u profesionalnom informiranju osmaša s teškoćama u razvoju.

Uspjeh koji nas vodi

U dvogodišnjem razdoblju, koliko se provodi naš program, nije uočeno pojavljivanje težih poremećaja u ponašanju, osim kratkotrajnog eksperimentiranja s lakim drogama kod jednog sudionika. U međuvremenu, nekoliko mladih završilo je srednjoškolsko obrazovanje, neki su se zaposlili ili su u tijeku prekvalifikacije. Kod svih sudionika došlo je do znatnog poboljšanja subjektivnog osjećaja sreće i zadovoljstva, a tako su ih procijenili i njihovi roditelji.

Naša grupa otvorena je za sve koji žele druženje.

*Sanda Šoić,
diplomirani defektolog socijalni pedagog*

**KONTAKT za zainteresirane
roditelje i nove članove**

Sanda Šoić

Osnovna škola "Zamet"

Bože Vidasa 12, Rijeka

Tel. 261-113

I različiti i uspješni !

Svako društvo računa na pojedince koji su uspješni i efikasni u rješavanju svojih radnih zadataka ili životnih problema. Škola «Srdoči» nastoji voditi više računa o uspješnim, potencijalno darovitim učenicima. Ako krenemo od izreke T.G.Thurstonea o tome kako «nema ničeg tako nejednakog kao što je jednak pristup nejednakim», uočit ćemo potrebu sistematskog rada s uspješnim, potencijalno darovitim učenicima.

Uspješni učenici, koje često definiramo kao darovite, nadarene i na različite druge načine, nalaze se u sustavu školovanja, a o njima društvo ne vodi dovoljno brige. Darovitost se više ne promatra samo kao potencijal, već i kao produkt. Više nije najvažnije koliko su razvijene sposobnosti pojedinca, već i kako ih on koristi. Stoga si postavljamo pitanje: što je to na što možemo djelovati, a što će mladim, potencijalno darovitim naraštajima pomoći da žive boljim životom i budu uspješni?

- nedostatak samopouzdanja,
- ponašanja kojima se izbjegavaju školske obveze,
- slabo razvijene vještine učenja, neprihvaćenost vršnjaka i pomanjkanje koncentracije za rad.

Daroviti uspješni od darovitih neuspješnih razlikuju se u samokontroli i ustrajnosti te sposobnosti motiviranja samoga sebe. To su vještine kojima je moguće poučiti djecu na putu odrastanja.

Ukratko, daroviti su često neshvaćeni, dosadni učiteljima ako stalno nešto zapitkuju, pa nerijetko postaju i teret. U principu ne zadaju probleme kod svladavanja školskog gradiva, pa se učitelji na njih i ne žale. Ako nisu adekvatno tretirani, s vremenom se uprosječuju i događa im se «intelektualna lijenost».

Napredniji od ostalih

Daroviti učenici bili bi oni učenici koji pokazuju potencijal za izuzetnu uspješnost u mnogim, različitim područjima djelovanja. Danas govorimo o višestrukim inteligencijama, čime se priznaje da mnoga djeca imaju pojedine talente uz to što su široko darovita. Talentirani učenici su oni učenici koji pokazuju potencijal za izuzetnu uspješnost u jednom području aktivnosti, npr. u matematici, glazbi i sl. «Darovitost» je izraz koji se može koristiti kad se govori o djeci u najgornjem rasponu sposobnosti. U normalnoj populaciji takve djece ima 2 %. Ukratko, darovita i talentirana djeca su ona djeca koja su u nekom obliku ljudskih potencijala i/ili postignuća znatno naprednija od onoga što se obično očekuje. Tako široko definiranje pojma darovitosti omogućava nešto većem broju učenika pristup našem Programu. Počevši od definiranja pojma što je to darovitost i talentiranost pa do toga kako to ispitati,

I daroviti se međusobno razlikuju

U istraživanjima darovite djece koja ne postižu odgovarajući uspjeh (manifestna darovitost), identificirane su karakteristike tipične za takvu djecu. One su prisutne na trima razinama:

ostaje uvijek otvoreno pitanje je li darovit pojedinac ujedno i uspješan. Stoga ćemo u daljem tekstu govoriti o uspješnim učenicima.

Pravna regulativa

Pravno utemeljenje za postavljanje zahtjeva za kvalitetnijim rješenjem u vezi s radom s darovitim učenicima nalazi se u Zakonu o osnovnom školstvu, na čijim je osnovama Ministarstvo prosvjete i kulture donijelo Pravilnik o osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju darovitih učenika.

Program rada verificiran je od Ministarstva kulture i prosvjete, Zavoda za školstvo u Zagrebu, a financijski podržan od Grada Rijeke, Odjela gradske uprave za odgoj i školstvo te od Ministarstva prosvjete i športa RH.

Trajna briga za darovite

Pri upisu učenika u prvi razred osnovne škole kreće se s otkrivanjem potencijalno uspješnih učenika. U identifikaciji se koristi test TSS, procjena odgajatelja dječjeg vrtića te anketni upitnik za roditelje.

1. Na kraju prvog razreda učitelj procjenjuje učenikovu uspješnost. Koristi se općenitom Listom za provjeru obilježja i ponašanja.
2. U drugom i trećem razredu osnovne škole prate se potencijalno uspješni učenici kroz redovnu i dodatnu nastavu. Kao pomoć u identifikaciji, učitelji se služe listama za provjeru različitih sposobnosti: lista za provjeru matematičkih sposobnosti, sposobnosti za prirodoslovlje, kreativnog rada i lista za provjeru umjetničkih sposobnosti.
3. Na kraju četvrtog razreda obavljaju se generacijska ispitivanja. Od instrumentarija, koristi se test KI 4, koji mjeri fluidnu i kristaliziranu inteligenciju, standardizirani test znanja iz matematike i hrvatskog jezika te Upitnik percipirane kompetentnosti. U

Program rada s uspješnim učenicima uključuje se i učenik za kojeg je učitelj razredne nastave kod većine pitanja označio najveću kategoriju koristeći se Skalom procjene potencijalno darovitih učenika.

4. Na početku petog razreda osnovne škole organiziraju se sjednice s ciljem upoznavanja članova razrednog vijeća sa specifičnim potrebama učenika u razredu.
5. U petom razredu organizira se roditeljski sastanak s roditeljima identificiranih potencijalno darovitih učenika.
6. Temeljem rezultata generacijskih ispitivanja, dosadašnjeg praćenja i procjene učitelja razredne nastave, tijekom petog i šestog razreda osnovne škole učenici se uključuju u skupni edukativno-terapijski rad.
7. Uspješni učenici se, temeljem procjena učitelja razredne i predmetne nastave te procjene psihologinje škole, uključuju u dodatni rad iz određenog područja. Rad se odvija po programu rada učitelja zaduženog za provođenje dodatnog rada.
8. U sedmom i tijekom osmog razreda učenici se uključuju u debatu -argumentiranu raspravu.
9. U osmom razredu, u vezi s radom na profesionalnoj orijentaciji, organizira se ispitivanje profesionalno neopredijeljenih uspješnih učenika te radionica o temi «Moj izbor zanimanja». U ispitivanju se koristi test profesionalnih interesa – TPI.
10. Pri upisu u srednju školu, uz obvezatne dokumente, učenik prilaže i diplomu o završenom Programu rada s uspješnim učenicima, kao i diplomu sa državnog natjecanja u debati.

Dodatna podrška

Sa skupinama uspješnih učenika V. do VIII. razreda posebno se bavi školska psihologinja. Program je edukativno-terapijski i realizira se tijekom 32 sunčana sata. Obuhvaća tri cjeline:

1. Potrebe i razvoj životnih vještina.
2. Stvaranje uvjeta za razvoj kreativnosti.
3. Razvijanje efikasnih metoda učenja i izrada projektnog zadatka.

Činjenica da učenici imaju visoko razvijene opće i specifične sposobnosti ne znači da se mogu uspješno nositi s različitim problemima na putu odrastanja. Želja nam je da ih osnažimo te da im pomognemo u pronalaženju sebe, nudeći im drukčije oblike rada. Stoga ih otkrivamo, pratimo i radimo s njima uvažavajući njihovu različitost.

Od 1993. godine do danas programom je obuhvaćeno 140 učenika.

Nataša Buzarinov, prof.

Budi ZVRK

Zabavan, Veseo, Radoznao i Kreativan

U procesu socijalizacije svakog čovjeka posebno važno mjesto ima životno razdoblje adolescencije, i to na planu izgradnje pozitivnog identiteta i mjesta u zajednici. Jedna je od najvažnijih ustanova socijalizacije (uz obitelj, školu, Crkvu i masovne medije) i skupina vršnjaka. U toj skupini mladi nastoje pronaći svoje uporište, postići osamostaljenje od roditelja, zaštitu od autoriteta starijih i oslobođenje od različitih frustracija.

Prema istraživanjima, mladi najveći dio svog slobodnog vremena provode unutar skupine vršnjaka, a način provođenja slobodnog vremena je, uz utjecaj obitelji, škole i vršnjaka, četvrti najbitniji faktor koji utječe na

njihov razvoj. Dok u obitelji i u školi postoje relativno čvrsto određene norme i vanjska kontrola ponašanja, ispunjavanje slobodnog vremena često je prepušteno samim adolescentima. To vrijeme omogućuje zadovoljavanje osobnih potreba, interesa, stvaralačkog ponašanja, ali i obrnuto, loše strukturirano slobodno vrijeme može predstavljati veliku opasnost jer iziskuje samokontrolu ponašanja, koju mnogi mladi ljudi još nemaju.

Traženje skrovitih mjesta

Mladi su danas suočeni s nedostatkom kvalitetnih i kreativnih sadržaja za provođenje slobodnog vremena. U većini su slučajeva prepušteni sami sebi i sadržajima

koje pruža ulica. U današnje vrijeme mladima se nude najviše potrošački sadržaji za provođenje slobodnog vremena (kafići, automat-klubovi, kladionice, diskoteke) koje koristi sve veći broj mladih iz osjećaja dosade i stihijskog provođenja slobodnog vremena. Obitelj je u tom dijelu odgoja izgubila svoje mjesto pod utjecajem potreba modernog života, prevelike zaposlenosti roditelja i odsutnosti tijekom dana.

Na području grada Rijeke postoji velik broj mladih (do 1000) koji nisu obuhvaćeni sustavom odgoja i obrazovanja te su najveći dio dana prepušteni sami sebi. Na taj način izloženi su rizičnim modelima ponašanja, koji su karakterizirani odlascima s društvom na skrovita

mjesta (u park i sl.), lutanjem unaokolo, "istraživanjem" po gradu, nedolaženjem kući do kasno na večer.

Kako je dobna granica početka korištenja sredstava ovisnosti sve niža, a time i izloženost rizičnim modelima ponašanja, a istraživanja provedena na području grada Rijeke pokazuju i veliku povezanost s nekvalitetnim provođenjem slobodnog vremena, postoji potreba poticanja pozitivnog oslobađanja kreativnosti, učenja o demokraciji i svom mjestu u zajednici, učenja o samom sebi te, posebice, zdravog rješavanja krize identiteta, što je bitno i za kasniji život.

Aktivno približavanje mladima

Projekt "djelovanja na ulici" nudi novu metodu koja je, za razliku od starih, inovativna i suprotna klasičnim edukativnim metodama, gdje osoba kojoj je potrebna pomoć traži onoga koji će joj pomoći. Tu se prilazi mladima, traži se osoba kojoj treba pomoć, prilagođava se njihovim potrebama i navikama. Mjesto je susreta i djelovanja ulica, gdje se susreću mladi ljudi, tj. njihovo prirodno okruženje gdje oni žive svoju svakodnevicu (trg, park, parking). Izbjegavaju se škole, tj. mjesta gdje mladi borave po dužnosti, i biraju mjesta gdje provode svoje slobodno vrijeme. Ulica je mjesto gdje su mladi izvan porodičnog okruženja, i tu su najuočljivije prisutni svi problemi današnje mladeži. Na ulici su mladi u biti ono što jesu, sa svojim idejama, snovima, životnim pričama, problemima, odnosima s prijateljima i vršnjacima, daleko od pravila koja nameću odrasli.

Tim projektom prilazi se skupini mladih, upoznaje se njen način života, stavovi i vrijednosti koji vladaju u njoj te se kroz razgovore, druženje, interaktivne i zabavne igre djeluje na izgradnju pozitivnog identiteta, odnosno pozitivne slike o sebi i mjestu u zajednici. Moto je te edukativne i preventivne metode

da mlada osoba od objekta postane subjekt, tj. samostalni nositelj svog osobnog osamostaljenja.

Ciljevi programa

Dugoročno se nastoji postići:

- smanjenje broja društveno neprihvatljivih oblika ponašanja (ovisnosti, skitnje, vršenje krivičnih djela),
- veći izbor mogućnosti koje područje nudi mladima za korisno vaninstitucionalno korištenje slobodnog vremena,
- veći broj mladih koji odgovorno biraju način života u svom mjestu boravka i provode slobodno vrijeme na konstruktivan i kreativan način te imaju pozitivnu sliku o sebi,
- veći broj mladih uključenih u volontiranje za dobrobit zajednice i osobni razvoj.

Kratkoročni su ciljevi sljedeći:

- uspostaviti kontakt i približiti se mladima u jednom području grada Rijeke,
- osnažiti skupinu mladih (30 mladih) i uključiti ih u konstruktivnije vaninstitucionalne načine

provođenja slobodnog vremena,

- zajednički pronaći načine kako zadovoljiti njihove potrebe i time dati mogućnost izbora te jačati samopouzdanje i osjećaj vlastite vrijednosti
- formirati grupu mladih volontera (10-15 mladih), osposobljenih za rad na ulici.

Od ideje do uspjeha

Od rujna 2003.g. projekt rada na ulici provodi se na jednom rubnom području grada Rijeke (Donja Drenova). To je novo stambeno naselje, koje nudi nekoliko kafića, kladionicu i jedno dječje igralište.

U početnoj fazi, u lipnju 2003.g., provedena je anketa među mladima tog područja o načinima provođenja slobodnog vremena. Ispitano je 30 mladih od 10 do 18 godina, većinom učenika viših razreda osnovne škole i srednje škole. Da slobodno vrijeme provode na ulici ili kod prijatelja, igraju nogomet na školskom igralištu navodi 80% mladih, a tek 10% ih je uključeno u neke organizirane aktivnosti ili u to vrijeme uče. U tom dijelu grada, po njihovom mišljenju, nedostaju igralište, rekreacijski centar te zabavni klubovi za mlade. U vrijeme provođenja ankete također se pratilo na kojim mjestima se okuplja najviše mladih te se kroz razgovore saznalo da priželjkuju neke aktivnosti, ali sami nemaju dovoljno inicijative.

U drugoj fazi, u rujnu 2003.g., formirala se grupa volontera (9 studenata) - animatora aktivnosti na ulici, putem prezentacija na fakultetima (Filozofski, Teološki). Kroz radionice, pripremali smo se za rad s mladima (koja je zadaća volontera na terenu, osnove komunikacijskih vještina, kako ostvariti prvi kontakt), s tim da su volonteri u stalnoj

edukaciji, a teme odabiru prema potrebama na terenu.

Od listopada 2003. provode se aktivnosti na jednom parkiralištu na Donjoj Drenovi, gdje se mladi najviše okupljaju. Aktivnosti su: stolni nogomet, stolni tenis, društvene igre, kreativne aktivnosti (izrada nakita), razgovori s mladima (pomoć u rješavanju problema svakodnevnog života i po potrebi upućivanje i usmjeravanje, podrška u traženju stručne pomoći).

Aktivnosti se provode jednom tjedno po dva sata. Jedan izlazak na ulicu izgleda tako da volonteri-animatori (najmanje 3) izvade sav materijal i opremu iz kombija, jedan motivira djecu i mlade da se uključe u aktivnosti, dok drugi sudjeluju u aktivnostima, modeliraju pravila igre i ponašanja i također aktivno sudjeluju u grupnoj dinamici. Aktivnosti na ulici provode se od travnja do listopada, a preostale mjesece radi se u župnoj dvorani te na animaciji i edukaciji volontera.

U aktivnostima sudjeluje od 5 do 30 mladih te se, nakon svakog susreta, upitnikom prikupljaju povratne informacije: 70% mladih ocjenjuje doček od strane animatora kao odličan i navode da su upoznali nove prijatelje te da je

takav rad dobar način povezivanja mladih, 80% mladih ocjenjuje korištenu opremu kao odličnu i u potpunosti se slaže s rasporedom aktivnosti - željeli bi da se aktivnosti odvijaju tijekom cijele godine.

Korisnici su djeca i mladi od 8 do 17 godina, koji se mogu uključiti u Caritasov program rada na ulici bez obzira na spol, etničku skupinu, vjeru i sl.

Voditeljica projekta je Slađana Tuftan, po zanimanju dipl. defektolog – socijalni pedagog, i njene odgovornosti su supervizija i edukacija volontera uključenih u realizaciju projekta, organiziranje aktivnosti i animacija novih volontera. Aktivnosti provodi operativni tim koji se sastoji od devet volontera – animatora aktivnosti na ulici, studenata (Filozofski i Teološki fakultet u Rijeci, Visoka učiteljska škola u Rijeci).

Rad na ulici evaluira se kroz broj djece i mladih uključenih u aktivnosti, evaluacijske upitnike

za mlade (ocjenjuje se prihvata od strane animatora, zadovoljstvo rasporedom i organizacijom aktivnosti te daju prijedlozi za nove aktivnosti) nakon svakog susreta, i evaluacijske liste za animatore aktivnosti (evidencija provedenih aktivnosti, procjena dinamike grupe i detekcija problema kod pojedinih korisnika ili u grupi). Kroz projekt je prošlo 40-tak djece koja se zadrže barem jednu školsku godinu.

Projekt nije ograničenog karaktera i uspješnost se prati kroz posjećenost aktivnosti, a također i formiranje interesne grupe mladih koja bi sama organizirala aktivnosti u slobodno vrijeme.

Plan je za budućnost proširiti se na druga područja grada i organizirati više ekipa volontera na terenu.

Projekt su dosad financijski podržali Zagrebačka banka, Grad Rijeka te Allavida (UK) u suradnji s Centrom za humanitarni rad «Suncokret» – Zagreb.

Slađana Tuftan, prof. defektolog

**CARITAS NADBISKUPIJE
RIJEKA**

Rijeka, Tizianova 6
Tel: 051/511-443
Fax: 051/513-603

Moj pakao droge

U pakao droge ušao sam u petom razredu osnovne škole. Moja majka umrla je kad sam imao pet godina, a tata živi negdje u Holandiji. Živim s bakom i djedom.

Marihuana

Sve je počelo snifanjem i marihuanom. Bilo je to iz dosade i znatiželje, mislio sam da sam faca, da je to cool. U marihuani sam nalazio smirenost i smijeh. Družio sam se sa starijim društvom, s kojim bih se nalazio ispred škole, u kvartu ili kod kuće. Oni su najčešće nabavljali drogu. Tada sam još dobivao džeparac od kuće i tako bi se skupila neka lova i kupio bi se paket marihuane. Pušili smo marihuanu skoro svaki dan, prije škole, za vrijeme odmora ili poslije. U školi nitko nije primjećivao da sa mnom nešto nije u redu dok se jednom nisam srušio u nesvijest. Bilo je to u sedmom razredu, kad sam jednom prilikom popušio kutiju cigareta u roku od dva sata. Pozlilo mi je i nisam se dobro osjećao. Tad sam se samo najedanput srušio. U to doba sam brijao po marihuani, alkoholu i ljepilu.

S bombona na heroin

Uskoro su došli u dir i bomboni (ecstasy) i tripovi (LSD), a vrlo brzo sam probao i heroin. Bilo je to s mojih 14 godina. Na bombonima i tripovima nisam dugo brijao, oni su bili više kao faza u kojoj su se mnogi uz bombone navukli i na heroin. Neki su se znali razbijati s bombonima samo da bi se mogli poslije „srediti“ heroinom. Ja to nisam radio. Kod mene nije bilo spuštanja s ex-a. Znali smo brijati po dva – tri dana. A onda bih samo zaspao. Ecstasy, ili Ex kako smo ga zvali, podizač je raspoloženja. Na njemu je sve lijepo i dođe ti da zagrliš skroz nepoznatu osobu. Osjećaš veliku ljubav prema svakoj osobi. Ostavlja ti velike rupe u mozgu i izaziva jaku psihičku ovisnost.

Do moje šesnaeste godine već sam se gadno navukao na dop (heroin). Starija ekipa (10 do 15 godina) s kojom sam se družio rekla mi je: «Rocky, navukao si se. Moraš na hepove (Heptanon).» I odveli su me dr. Gudelju. Tamo sam dobio terapiju, ali u to doba mi se hepovi nisu sviđali. U to vrijeme sam se nekako udaljio od svoje stare ekipe. Oni su i dalje brijali po marihuani, alkoholu i bombonima, a ja sam počeo brijati na heroin. Imao sam par ljudi s kojima sam brijao, i to je to. Tako sam s jednim frendom brijao godinu – dvije dana. Znao sam da s njim mogu srediti lovu kad treba i to je bilo sve o čemu sam mislio. U takvim periodima uopće ne misliš na druge stvari.

Krize

Marihuana mi je počela stvarati probleme kad sam imao 17 godina. Nisam više mogao izdržati bez nje. Tada sam jako puno pušio - 20 Džombi (joint) na dan. Ako ih nisam

taj dan popušio barem 5, bio sam psihički rastrojen i jako živčan. Tad su se javile i prve lakše heroinske krize - nemir, konfuzija, tanki živci i lagano znojenje. One teške krize došle su kasnije. Tad neprekidno povraćаш, imaš proljev, glavobolju, kostobolju. Javlja se osjetljivost na zvukove (zuji ti u ušima), drhtanje ruku i glave, a oblije te hladni mrtvački znoj. Nekad je heroin bio dosta skuplji, trebao si 200 kuna za piz (pakovanje), danas ga možeš kupiti za 100 kuna. Ponekad nagovoriš dilera da ti otvori piz i da samo pola za 50 kuna, a navečer ćeš doći po ostatak. Tablete za smirenje, spavanje i antidepresive gutao sam u ogromnim količinama i koristim ih još i danas. Dva puta sam se tako natabletiran pojavio na vratima kuće potpuno gol. Na sebi sam imao samo gaće i ničeg se nisam sjećao. Bio je to velik šok za moju baku i djeda.

Rob droge

Prošlo je deset godina od kad sam zapalio prvi joint. Svašta sam prošao. Od kriza, krađa, provala i dilanja pa do smrti nekoliko dragih prijatelja. Više sam puta bio kraj prijatelja koji bi se overdozirao, davao mu umjetno disanje i furao sol u ruku.

Sada se liječim u Centru za ovisnosti i želim se riješiti droge. Nisam više na metadonu nego na novom lijeku - Subutexu. Naći ću neki posao i normalno živjeti.

Dragi čitatelji, nadam se da sam vam barem odškrinuo vrata pakla i otvorio oči. Ne bih nikome poželio da se navuče i bude rob.

Rocky

